FOOD TRAILS

MILAN URBAN FOOD POLICY PACT

Dorëzimi 7.8 - Botimi përfundimtar

Qytetet e ushqimit të BE-së: politika dhe praktikat

Rrugët për politikat ushqimore urbane të drejtuara nga Food 2030

Projekti Food Trails ka marrë fonde nga programi i kërkimit dhe novacionit Horizon 2020 i Bashkimit Evropian, sipas marrëveshjes së grantit nr. 101000812.

Ky version i dokumentit është një draft dhe duhet të miratohet nga Komisioni Evropian

Dorëzimi 7.8

COLOPHON

Ky botim përfaqëson një sintezë të njohurive dhe përvojave të ndara nga partnerët e Food Trails dhe grupet e jashtme lokale të interesit gjatë katër viteve të fundit. Ne u shprehim mirënjohjen tonë të gjithë atyre që kontribuuan në aktivitetet e projektit, duke përfshirë zyrtarët, studiuesit dhe grupet lokale të interesit.

Autorët: **Alice Casiraghi, Andrea Patrucco, Emanuela Plebani, Elisa Porreca, Andrea Magarini** (Bashkia e Milanos).
Kontribuuesit: **Thom Achterbosch** (Studimet e Vageningenit)

Të gjithë partnerët shkencorë dhe ekspertët që kontribuan në kapacitete të ndryshme në zhvillimin e dorëzimeve të ndryshme të projektit të përmendura në këtë dokument kontribuan gjithashtu në përmbajtjen e botimit përfundimtar: **Eurocities, Fondacioni EAT, Slow Food, Cariplo Factory, Studimet e Vageningenit, Universiteti i Kardifit, Universiteti i Roskildit, Fondacioni Politecnico.**

Ky botim nuk do të ishte bërë pa kontributet e çmueshme të qyteteve tona partnere që nisën laboratorët e inovacionit të Food Trails dhe zbatuan veprimet pilot– **Bashkia e Bergamos, Bashkia e Birmingamit, Metropoli i Bordosë, Bashkia e Kopenhagës, Bashkia e Funshalit, Metropoli i Grenobles së Alpeve, Bashkia e Groningenit, Bashkia e Milanos, Bashkia e Selanikut, Bashkia e Tiranës dhe Bashkia e Varshavës.**

Dokumenti aktual përmbledh disa nga rezultatet kryesore të projektit Food Trails, duke nxjerrë përmbajtje drejtpërdrejt nga raportet tashmë ekzistuese të zhvilluara nga shumë partnerë të projektit, së bashku me informacionin e dedikuar të zhvilluar për këtë raport.
Duam të falënderojmë recensentët për komentet kritike dhe sugjerimet konstruktive. Dokumenti është shqyrtuar nga **Eurocities** dhe **Fondacioni EAT**.
Raporti është hartuar nga **Francesco Cagnola(** Bashkia e Milanos) bazuar në strukturën e përpunuar nga **Hearts and Minds**, Bruksel.

Fotografitë janë nga partnerët e Food Trails, iStock ose **AB Comunicazioni srl** (drejtori Marcello Fauci/VisualCrew, regjisori Giancarlo Migliore/Visual- Crew).

Data: Shtator 2024

Deklarata e mohimit të përgjegjësisë
Ky dokument përmban informacione konfidenciale në formën e gjetjeve të projektit të FOOD TRAILS, punës dhe produkteve dhe përdorimi i tij rregullohet në mënyrë rigoroze nga marrëveshja e konsorciumit të FOOD TRAILS dhe nga kontrata nr. 101000812.

As konsorciumi i FOOD TRAILS dhe as ndonjë nga nëpunësit, punonjësit ose agjentët e tij nuk do të jenë përgjegjës, përgjegjës për neglizhencë ose të ngjashëm në lidhje me ndonjë pasaktësi ose mosveprim.

Përmbajtja e këtij dokumenti është përgjegjësi e vetme e konsorciumit të FOOD TRAILS dhe në asnjë mënyrë nuk mund të merret për të pasqyruar pikëpamjet e Komisionit Evropian dhe REA-s.

Dorëzimi 7.8 - Botimi përfundimtar

Qytetet e ushqimit të BE-së: politika dhe praktikat

Rrugët për politikat ushqimore urbane të drejtuara nga Food 2030

Projekti Food Trails ka marrë fonde nga programi i kërkimit dhe novacionit Horizon 2020 i Bashkimit Evropian, sipas marrëveshjes së grantit nr. 101000812.

Ky version i dokumentit është një draft dhe duhet të miratohet nga Komisioni Evropian

TABELA E PËRMBAJTJES

1. Përmbledhje 06
- Projekti Horizon 2020 07
- Studiuesit dhe menaxherët ndërsektorialë 08
- Mjetet dhe metodologjia e Food Trails 09
- Pakti i Politikës Ushqimore Urbane të Milanos 10
- Mjetet e Food Trails 11
- Adoptimet e politikave të ushqimit 12
- Seminare të përshtatura të politikave ushqimore 13
- Avokimi në Evropë 14
- Eventet dhe shpërndarja e informacionit 14
- Përfshirja e ekspertëve ndërkombëtarë 15

2. Veprimet e qyteteve 16
- Bergamo 18
- Birmingam 20
- Metropoli i Bordosë 22
- Kopenhagë 24
- Funshal 26
- Metropoli i Grenobles së Alpeve 28
- Groningen 30
- Milano 32
- Selanik 34
- Tiranë 36
- Varshavë 38

3. Monitorimi i ndikimit 40
- Lidhja e ndërhyrjeve me transformimin sistematik 41
- Bashkëprojektimi i vlerësimit të ndikimit 41
- Mësime mbi qasjen 41
- Rezultatet dhe mësimet kryesore 42
- Pjesëmarrja e grupeve lokale të interesit 44
- Laboratori i novacionit i investitorëve të Food Trails 45
- Thirrje për zgjidhje për startup-et dhe NVM-të 46

4. Replikimi dhe transferimi i njohurive 48
- QuickScan Lens for Replication 49
- Aktorët e angazhuar në aktivitete replikimi 49
- Programi i mësimit nga bashkudhëtarët 50
- Programi i mësimit kaskadë 52

5. Mesazhet e politikës 56
- Grupet e mendimit të Food Trails 57
- Përmbledhje e politikave 57
- Barrierat kryesore në krijimin e politikave ushqimore 58
- Trendet e reja në politikat ushqimore urbane 58
- Rekomandimet e Food Trails 59

Përfundime 60

Referenca 62

Qytetet e MUFPP-së janë të angazhuara fuqimisht për të përmirësuar peizazhin evropian të ushqimit urban

I dashur lexues,

komuniteti më i gjerë i qyteteve nënshkruese të Paktit të Politikës Ushqimore Urbane të Milanos (MUFPP) është i angazhuar fuqimisht për t'i bërë sistemet ushqimore urbane më të qëndrueshme, gjithëpërfshirëse dhe elastike: angazhimi ynë është në zbatim të vazhdueshëm dhe është i domosdoshëm për të arritur qëllime të tilla të rëndësishme me përfshirjen e shumë qyteteve me ideale të ngjashme. Ne e dimë se ndryshimet shoqërore janë të mundshme nëse promovojmë dhe bashkëpunojmë në një veprim kolektiv.

Food Trails është një projekt i financuar nga Evropa që gjatë katër viteve u ka dhënë 11 qyteteve të MUFPP-së një mundësi unike, duke udhëhequr procesin e zhvillimit të politikave ushqimore urbane dhe testimin e zgjidhjeve inovative. Sfidajonë epërbashkëtështëpranuargjithashtungastudiues të shquar evropianë, ekspertë të ushqimit dhe grupe lokale të interesit: kjo punë e përbashkët na lejon ne dhe komunitetin tonë më të gjerë të MUFPP-së të rrisim cilësinë e proceseve tona të politikëbërjes ushqimore në një nivel më të lartë.

Dokumenti aktual ju udhëzon nëpër rrugën e ndërmarrë nga konsorciumi i Food Trails, duke ofruar përfundimet dhe rezultatet kryesore. Konteksti i sistemit ushqimor evropian po e rrit kompleksitetin e tij gjatë viteve dhe ne jemi të sigurt se puna e ndërmarrë nga këto qytete pioniere, studiues dhe novatorë do të frymëzojë përparim të mëtejshëm brenda konsorciumit dhe më gjerë.

Lexim të këndshëm,

Anna Scavuzzo

Zëvendëskryetare e bashkisë së Milanos
përgjegjëse për Politikën Ushqimore

1. PËRMBLEDHJE

Food Trails është një projekt katërvjeçar i Horizon 2020 i financuar nga BE-ja që synon të përkthejë në Evropë angazhimin kolektiv të Paktit të Politikës Ushqimore Urbane të Milanos për politikat ushqimore urbane në përparim të matshëm dhe afatgjatë drejt sistemeve ushqimore të qëndrueshme.

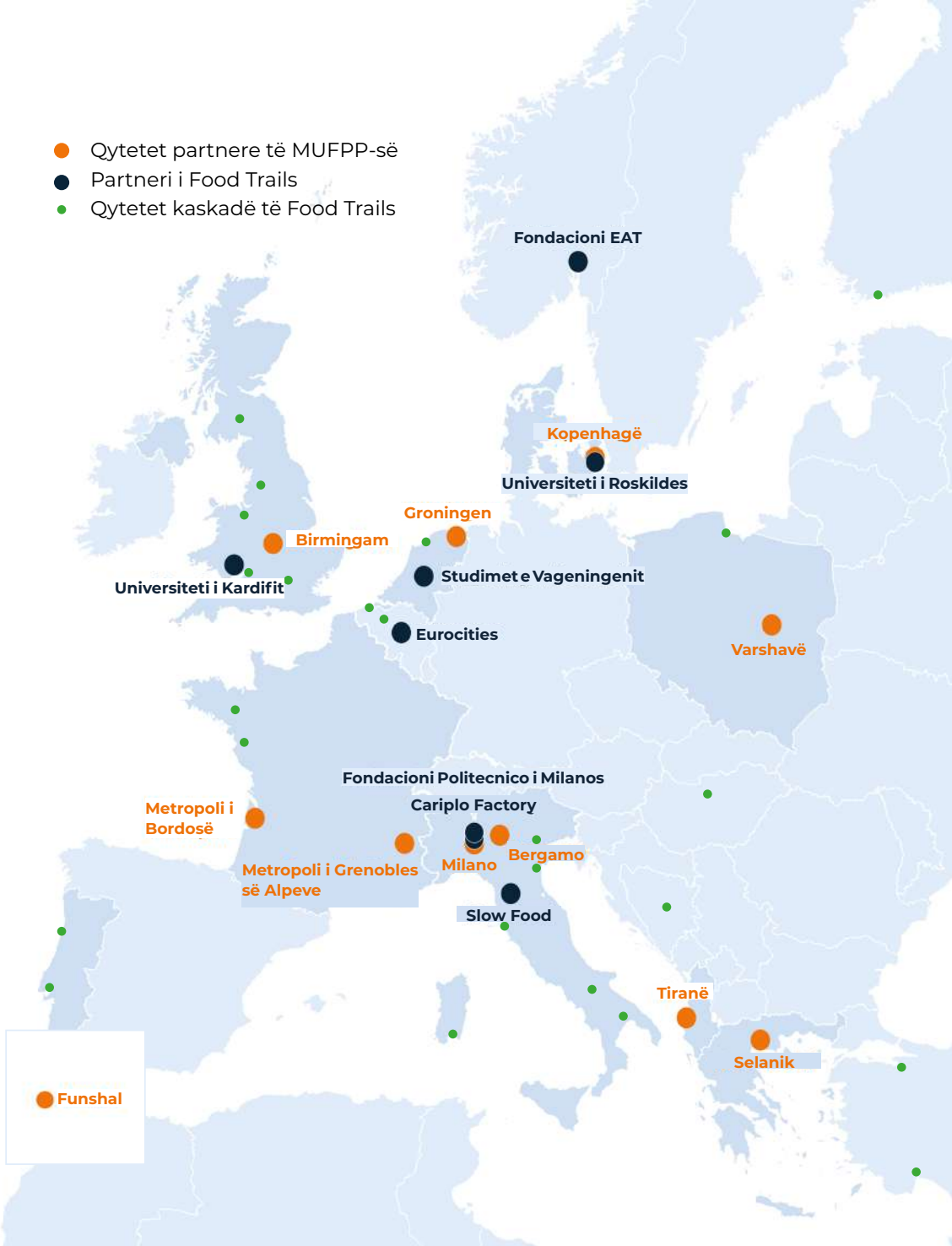

Takimi i Konsorciumit Varshavë, 22.04.2024

Projekti Horizon 2020

Food Trails është një projekt katërvjeçar i Horizon 2020 i financuar nga BE-ja që ka përkthyer angazhimin kolektiv të Paktit të Politikës Ushqimore Urbane të Milanos (MUFPP) për politikat e integruara ushqimore urbane. Food Trails është një veprim novacioni në kuadër të Horizon 2020 me qëllim: a) zhvillimin dhe zbatimin e strategjive ushqimore urbane dhe të laboratorëve të novacionit për zbatimin e veprimeve pilot të politikave ushqimore; së bashku me b) proceset kërkimore të bashkëprojektimit, mësimin nga bashkudhëtarët, përfshirjen e NVM-ve dhe monitorimin dhe vlerësimin, ndër 11 qytete evropiane. Rezultatet u shfrytëzuan në arenën e politikës urbane evropiane dhe globale midis 26 qyteteve kaskadë dhe komunitetit më të gjerë të MUFPP-së dhe Grupit të Punës të Eurocities për Ushqimin.

Në 11 qytetet, u aktivizuan laboratorë novacioni me një qasje sistemike dhe kompleksiteti i bashkive dhe grupeve të interesit zbatoi me sukses 31 veprime pilot për të ndikuar pozitivisht në kontekstet lokale. Paralelisht me procesin e testimit të veprimeve pilot, qytetet zhvilluan 11 politika ushqimore urbane, specifikisht si akte të miratuara ose si rrugë drejt miratimit, për të udhëhequr angazhimin politik dhe për të formuar sisteme ushqimore më të qëndrueshme. Në vitin 2020, vetëm Kopenhaga, Groningeni dhe Milano kishin një politikë të miratuar ushqimore dhe gjatë projektit, 8 qytete të tjera dhe autoritetet metropolitane zhvilluan

akte, udhëzime dhe synime për politikat e tyre të reja ushqimore. Në disa raste, u ngritën këshillat e ushqimit për të mbështetur procesin dhe për të forcuar përfshirjen e aktorëve të ushqimit.

Laboratorët e novacionit të Food Trails dhe veprimet pilot kishin një rol të spikatur në zhvillimin e projektit, duke shërbyer si baza dinamike testimi ku idetë dhe zgjidhjet inovative ushqehen, zhvillohen dhe realizohen në bashkëpunim me aktorët lokalë të sistemit ushqimor. Për këtë arsye, zhvillimi dhe zbatimi i këtyre aktiviteteve u mbështetën nga një përpjekje e madhe e studiuesve, partnerëve të projektit dhe menaxherëve të dedikuar ndërsektorialë (CCM-të).

Studiuesit dhe menaxherët ndërsektorialë

Roli i Menaxherëve Ndërsektorialë (CCM-të) është krijuar për të nxitur koherencën e politikave midis punës së qyteteve dhe katër objektivave të axhendës së Food 2030, duke garantuar që përparimi në një fushë të shkojë paralelisht me përparimin në të tjerat. Qëllimi kryesor i projektit Food Trails ishte trajtimi në mënyrë gjithëpërfshirëse i katër prioriteteve të Food 2030: 'Të ushqyerit për dieta të qëndrueshme dhe të shëndetshme', 'Novacioni dhe fuqizimi i komuniteteve', 'Qarkullimi' dhe 'Klima dhe prokurimi'. Kjo është arsyeja pse, së bashku, ato përbëjnë një strategji shumëdimensionale për zhvillimin e qëndrueshëm të sistemeve ushqimore.

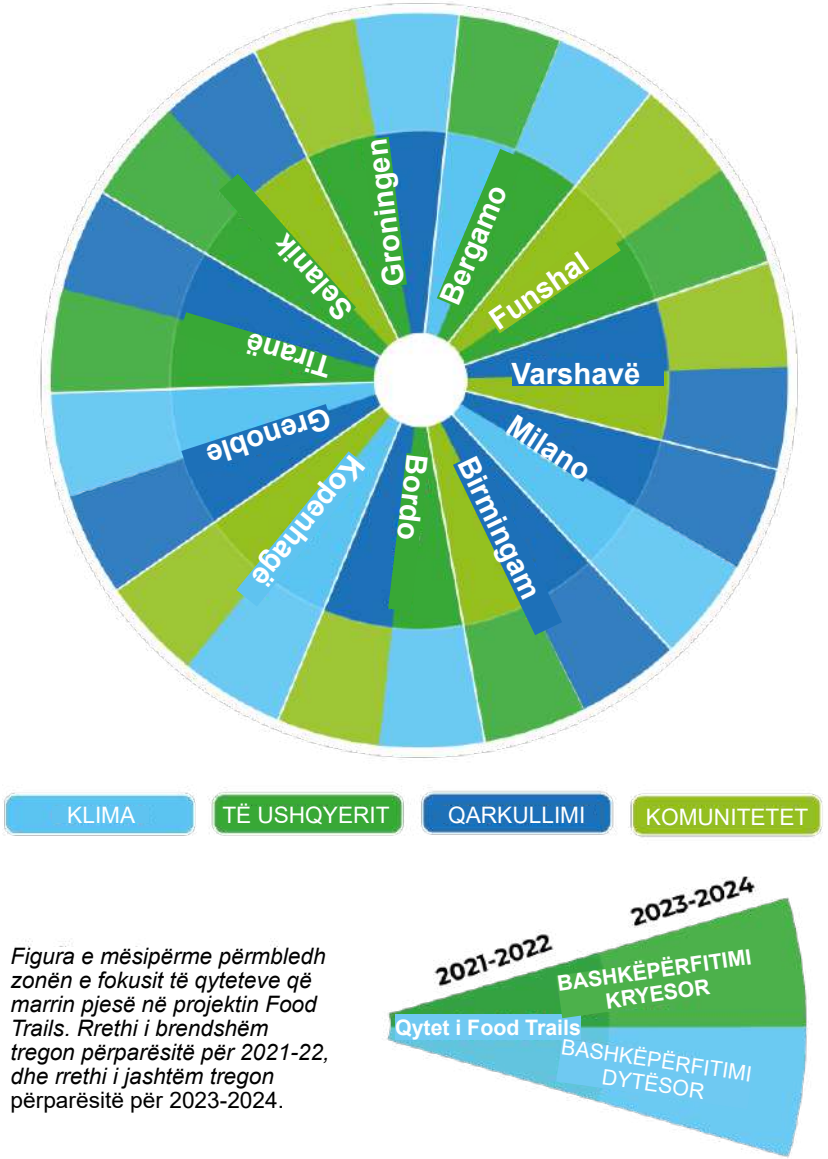

Figura e mësipërme përmbledh zonën e fokusit të qyteteve që marrin pjesë në projektin Food Trails. Rrethi i brendshëm tregon përparësitë për 2021-22, dhe rrethi i jashtëm tregon përparësitë për 2023-2024.

Mjetet dhe metodologjia e Food Trails

Përveç kësaj, i gjithë procesi i laboratorëve të novacionit, i udhëhequr nga qytetet, u mbështet shumë nga rrjetet e qyteteve (Eurocities dhe Pakti i Politikës Ushqimore Urbane të Milanos), partnerët ndërkombëtarë (Cariplo Factory, Fondacioni Cariplo, Fondacioni EAT dhe Slow Food) dhe studiuesit (Universiteti i Kardifit, Fondacioni dhe Universiteti Politecnico, Universiteti i Roskildit dhe Universiteti e Studimet e Vageningenit). Roli i studiuesve si vëzhgues dhe miq kritikë të laboratorëve të novacionit ishte vendimtar.

Ata aplikuan, ose në disa raste zhvilluan nga hiçi, metodologji dhe mjete për secilën fazë të jetës së laboratorëve të novacionit dhe për zbatimin dhe monitorimin e veprimeve pilot. Disa shembuj janë: Hartëzimi i grupeve të interesit për identifikimin e anëtarëve për laboratorët e novacionit, Plan veprimi për politikat ushqimore (FPAC) për bashkë-krijimin e pilotëve, Teoria e ndryshimit për të monitoruar qëllimet afatmesme dhe afatgjata, Pakti i Politikës Ushqimore Urbane të Milanos (PUFPP) dhe kuadri i monitorimit RUAF i zhvilluar më parë dhe i përshtatur për identifikimin e treguesve, protokollet e mbledhjes së të dhënave, analiza e ndikimit të pilotëve, mjeti QuickScan Lens for Replication (QSLR) për vlerësimin e sistemit ushqimor të qytetit, kuadri CLIC për qasje sistemike, thirrja për zgjidhje për bashkëpunim me sektorin privat, qasja e qeverisjes në shumë nivele.

Sa i përket shkëmbimit të njohurive, u zhvilluan vizita replikimi midis qyteteve të Food Trails, u organizuan seminare për shkëmbimin e njohurive midis partnerëve të konsorciumit dhe ekspertëve të ushqimit. Shkëmbimi i njohurive nuk ishte i kufizuar në qytetet partnere, por në të vërtetë u zgjerua në 26 qytete evropiane kaskadë që iu përgjigjën një thirrjeje të hapur, duke identifikuar nevoja specifike të të mësuarit për të cilat qytetet e Food Trails do të ofronin mbështetje. Përveç kësaj, falë shtrirjes globale të MUFPP-së, një numër edhe më i lartë qytetesh në të gjithë botën ranë në kontakt me mjetet e zhvilluara nga projekti.

Secili prej mjeteve dhe metodologjive u përdor nga 11 qytetet partnere dhe janë në dispozicion në raporte të dedikuara të zhvilluara nga projekti dhe të disponueshme në faqen e internetit:

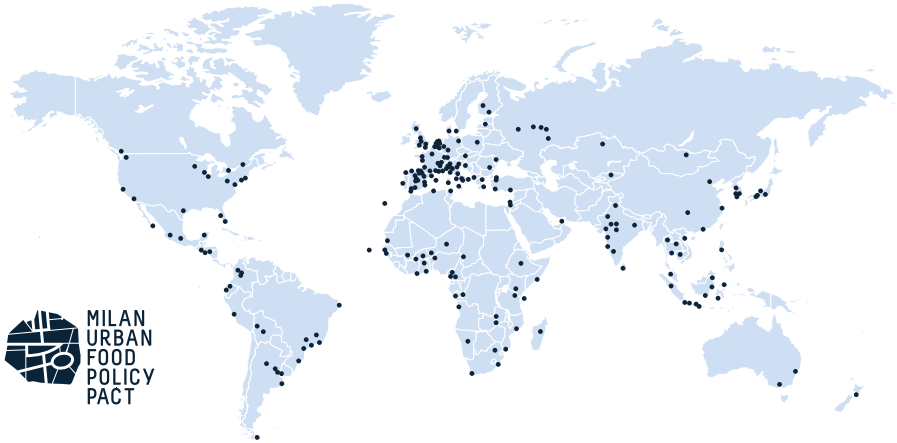
www.foodtrails.milanurbanfoodpolicypact.org/resources-page

Pakti i Politikës Ushqimore Urbane të Milanos

Pakti i Politikës Ushqimore Urbane të Milanos është trashëgimia kryesore e Ekspozitës Universale "Expo Milan 2015 - Të ushqesh planetin". Ai është një angazhim global i kryetarëve të bashkive nga e gjithë bota që e konsideron ushqimin si një pikë hyrëse për zhvillimin e qëndrueshëm të qyteteve në rritje dhe përfaqëson kuadrin kryesor për qytetet dhe grupet ndërkombëtare të interesit që janë aktive në përcaktimin e politikave inovative ushqimore urbane.

Pakti i Milanos është rezultat i një procesi pjesëmarrës midis 46 qyteteve që punuan së bashku në vitin 2014, nën drejtimin e një ekipi teknik ekspertësh ndërkombëtarë, për përcaktimin e 37 veprimeve të rekomanduara të strukturuara në 6 kategori të integruara: Qeverisja, dietat dhe të ushqyerit e qëndrueshëm, barazia sociale dhe ekonomike, prodhimi i ushqimit, furnizimi dhe shpërndarja e ushqimit dhe mbetjet e ushqimit. Sot në Pakt janë mbledhur më shumë se 290 qytete, të cilat përfaqësojnë gjithsej 490 milionë banorë në 6 rajonet e MUFPP-së.

Interesi evropian për MUFPP-në u bë gjithashtu i qartë për shkak të rolit kështillues që Komisioni Evropian dhe Komiteti Evropian i Rajoneve kishin, në vitin 2015, në procesin e përcaktimit të përmbajtjes dhe shpërndarjes së informacionit në nivel ndërkombëtar. Në vitin 2016 Eurocities, organizata e qyteteve të mëdha evropiane, nisi Grupin e dedikuar të Punës për Ushqimin që u bë procesi i rajonalizimit të MUFPP-së, i kryesuar nga Milano dhe me nënkryesi Varshavën. Grupi i Punës përqendrohet në shkëmbimin e njohurive, promovimin e projekteve të përbashkëta dhe avokimin ndaj organeve evropiane. Rëndësia e MUFPP-së në Evropë, përmes rolit aktiv të qyteteve të ndryshme, rriti gjithashtu ndërveprimet brenda hapësirave evropiane të debatit dhe projekteve më inovative ushqimore të BE-së. Food Trails ishte projekti i parë i financuar nga BE-ja që përktheu në veprim angazhimin e MUFPP-së në Evropë. Qyteti i Milanos, për të promovuar angazhimin e MUFPP-së është gjithashtu partner i projekteve të tjera të BE-së si SchoolFood4Change, Cultivate dhe CLEVERFOOD. Qyteti i Milanos së bashku me Autoritetin Metropolitan të Lisbonës bashkërendojnë Axhendën Urbane për Evropën - Partneriteti Tematik i Ushqimit, duke avokuar për rregullim, njohuri dhe financim më të mirë në Evropë.

Mjetet e Food Trails

Mjetet janë zhvilluar dhe përdorur në kuadër të projektit Food Trails për të mbështetur qytetet në zhvillimin e ndërhyrjeve në sistemin ushqimor dhe matjen e ndikimit të tyre. Mjetet ofrojnë udhëzime për planifikimin, zhvillimin dhe zbatimin e proceseve transformuese në qytetet e MUFPP-së. Një numër mjetesh janë prezantuar në një manual të detajuar të Food Trails për t'i eksploruar dhe për t'i zbatuar në qytetin e interesuar.

1. HARTËZIMI I GRUPEVE TË INTERESIT

Për të kuptuar aktivitetet aktuale të sistemit ushqimor dhe grupet e interesit në qytetin tuaj dhe për të zhvilluar strategji efektive për angazhimin e grupeve të interesit.

2. PLAN VEPRIMI PËR POLITIKAT USHQIMORE

Për përkthimin e fushave të politikave dhe të vizionit të lidhur me ushqimin në veprime të detajuara dhe konkrete dhe për njohjen e grupeve të interesit me të cilat duhet të punoni për të trajtuar në mënyrë efektive kategoritë e Food 2030.

3. RRJETI HARTOGRAFIK I QEVERISJES NË SHUMË NIVELE

Harton marrëdhëniet vertikale dhe horizontale të punës nëpër kategori të ndryshme të MUFPP-së dhe politikat përkatëse dhe nivelet e qeverisjes që ndikojnë në veprimet e politikës ushqimore.

4. TEORIA E NDRYSHIMIT

Për të ilustruar se si aktivitetet në faza të ndryshme do të sjellin ndryshimet e synuara që çojnë në rezultatin tuaj të planifikuar.

5. MBLEDHJA E TË DHËNAVE

Udhëzime për të kuptuar situatën aktuale dhe rezultatin e veprimeve të politikës ushqimore; kjo ndihmon për të vendosur se çfarë do të investojnë burime të mëtejshme.

6. UDHËRRËFYESI PËR SHKALLËZIMIN E INVESTIMIT TË NDIKIMIT

Të mbështesë zgjerimin dhe përshpejtimin e investimeve për të nxitur ndryshimin në sistemet ushqimore, duke krijuar përfundimisht mundësi për partneritete afatgjata.

7. MËSIMI NGA BASHKUDHËTARËT

Për të ndarë përvojat dhe për të mësuar nga njëri-tjetri.

8. MONITORIMI REFLEKSIV

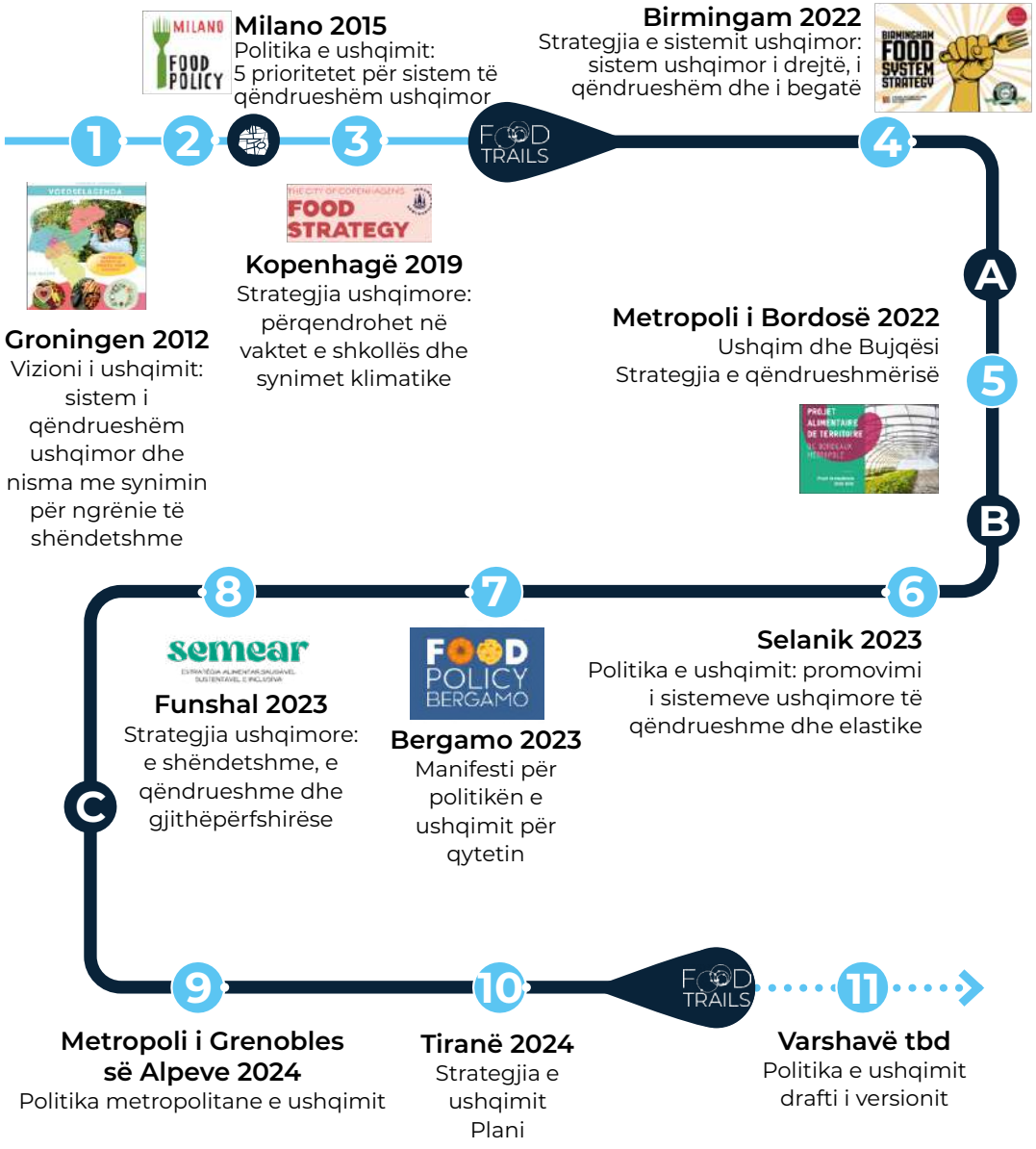
Për të inkurajuar të mësuarit dhe përshtatjen me problemet komplekse gjatë gjithë një projekti.

Adoptimi i politikave të ushqimit

Një nga trashëgimitë më të rëndësishme të Food Trails përtej përfundimit të projektit, është brenda proceseve të politikëbërjes së qeverive lokale adoptimi i politikave ushqimore urbane.
Para Food Trails, vetëm 3 qytete pioniere kishin miratuar tashmë politikat e tyre ushqimore: **Groningeni** (në vitin 2012 dhe i përditësoi në vitin 2024), **Milano** (2015), **Kopenhaga** (2019).

Falë angazhimit të projektit, të gjitha qytetet e tjera u nisën në të njëjtën rrugë: **Selaniku**, **Metropoli i Bordosë**dhe **Metropoli i Grenobles së Alpeve** krijuan këshillat e ushqimit për të siguruar angazhimin e grupeve të interesit, bashkëprojektimin dhe zbatimin e strategjive ushqimore. **Birmingami** nisi një strategji ushqimore, si rezultat i lëvizjes nga poshtë-lart të quajtur "Revolucioni ushqimor në Birmingham".

Në Food Trails, edhe disa qytete filluan nga zero: **Bergamo**, **Funshali** dhe **Tirana** miratojnë një strategji ushqimore si pjesë e veprimeve të tyre për Food Trails. **Bergamo** hartoi një manifest strategjik ushqimor, të informuar nga një vlerësim i sistemit ushqimor dhe rezultatet e një piloti mbi ushqimet e qëndrueshme në shkolla. **Funshali** i dha përparësi edukimit, veçanërisht për brezin e ri. **Tirana**, e shfrytëzoi projektin për të zhvilluar një strategji për një sistem ushqimor më miqësor ndaj mjedisit dhe të barabartë. Së fundi, **Varshava** punoi për strategjinë e ardhshme ushqimore që do të nisë pas përfundimit të projektit.

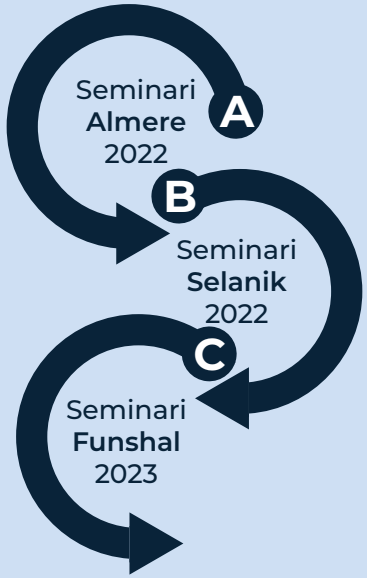

Seminare të përshtatura të politikave ushqimore

Sekretariati i MUFPP-së, në kuadër të projektit Food Trails, organizoi seminare personale si mundësi për të avancuar drejt miratimit të politikave bashkiake të ushqimit. Tre seminare nga viti 2022 deri në vitin 2023 kanë mbështetur përpjekjet e qyteteve. seminaret u mundësojnë partnerëve të projektit dhe menaxherëve ndërsektorialë t'i mbështesin qytetet me një ndihmë të përshtatur, të lidhur me nivelin e tyre të të kuptuarit të politikës së ushqimit. Qytetet u ndanë në tre grupe: në fazë të hershme, në zhvillim e sipër, të avancuara.

Njohja e rëndësisë së aktivizimit të një politike ushqimi si një hap transformues për sistemin ushqimor.

Të kuptohen hapat e fillimit brenda sistemeve të tyre ushqimore urbane.

Identifikimi i marrëdhënieve me nivelet e tjera të qeverisjes.

Detajet rreth udhëtimit të politikave ushqimore të secilit qytet të Food Trails janë në dispozicion në një dorëzim të dedikuar në faqen e internetit.

https://foodtrails.milanurbanfoodpolicypact.org/resources-page/

Avokimi për një axhendë të përbashkët urbane mbi ushqimin në Evropë

Shumë përpjekje të Food Trails janë përqendruar gjithashtu drejt një objektivi ombrellë të projektit: avokimin përmes eventeve rajonale, kombëtare dhe evropiane, ku përfaqësuesit politikë dhe teknikë të qyteteve shprehën nevojat e tyre dhe pretenduan rolin e tyre vendimtar në përmirësimin e sistemeve ushqimore lokale. Meqenëse disa projekte të tjera të Horizon 2020 ishin financuar paralelisht me Food Trails nën të njëjtin program financimi, audienca e grupeve të interesit (universitetet, OJQ-të, fondacionet, organizatat, shoqatat, kompanitë, etj.) me të cilët të diskutohej zhvillimi i zgjidhjeve të qëndrueshme lokale të sistemit ushqimor ishte shumë e gjerë. Për këtë arsye, projektet e financuara posaçërisht për këto tema u federuan në kuadër të Familjes së Projekteve FOOD 2030. Shkëmbimi që u zhvillua midis këtyre projekteve bëri të mundur zhvillimin e aktiviteteve bashkëpunuese, eventeve, uebinareve dhe të një përmbledhjeje politikash kushtuar laboratorëve të novacionit. U përpunuan përmbledhje të ndryshme politikash për të përforcuar mesazhe të rëndësishme, për t'u angazhuar me nivele të ndryshme të qeverisjes dhe për të ndihmuar qytetet e tjera të kuptojnë potencialin e një politike ushqimore. Gjatë jetës së projektit, u ruajt dialogu me synimet e politikave të BE-së, konkretisht strategjia "Nga ferma në pirun" e Marrëveshjes së Gjelbër, për të siguruar koherencë, por gjithashtu u shfaq një nivel i caktuar kritikash në nevojën për synime më ambicioze për zhvillimin e sistemeve të qëndrueshme ushqimore.

Eventet dhe shpërndarja e informacionit

Projekti Food Trails ka organizuar mbi 110 evente, ndër të cilat tubimet lokale, eventet ndërkombëtare/kombëtare dhe pjesëmarrja aktive në konferencën ndërkombëtare. E gjithë seria e eventeve publike synonte rritjen e ndërgjegjësimit, nxitjen e bashkëpunimit dhe promovimin e praktikave të qëndrueshme ushqimore në të gjithë arenën evropiane të debatit. Në këto evente përfshiheshin seminare, konferenca, dialogë politikash, si dhe momente të organizuara në nivel urban dhe që mblodhën së bashku politikëbërësit, prodhuesit e ushqimit, akademikët dhe qytetarët për të diskutuar dhe bashkëkrijuar zgjidhje për sfidat e ushqimit urban.

Veçanërisht, projekti shfrytëzoi rastin e shkëlqyer për t'u prezantuar dhe për të sjellë temat e tij në evente ndërkombëtare si Terra Madre në Torino (edicionet 2022 dhe 2024), Forumi Global i MUFPP-së 2021 në Barcelonë dhe 2022 në Rio-de-Zhaneiro, takimet e Grupeve të Punës të Eurocities në Almere 2022, Ghent 2023, Bordo 2023, Varshavë 2024. Duke organizuar dhe marrë pjesë në të gjitha këto evente, Food Trails ndoqi qëllimin e tij të shpërndarjes së informacionit, duke lehtësuar shkëmbimin e njohurive midis ekspertëve, por edhe duke i fuqizuar qytetet për t 'i dhënë vlerë perspektivës së tyre.

Detajet rreth procesit të gjallë të aktivizuar mund të gjenden në seritë e podkasteve, uebinaret dhe videot e Food Trails.

https://open.spotify.com/show/5AmCKMIjWlHKEpcWZO7TZe

Përfshirja e ekspertëve ndërkombëtarë

Projekti nisi një laborator panevropian investitorësh, një hapësirë për diskutim dhe dëgjim për investitorët dhe prodhoi një Udhërrëfyes për shkallëzimin e investimeve të ndikimit në sistemet ushqimore urbane. U zhvilluan dy mjete për të mbështetur njohuritë nga laboratori i investitorëve nga ana e bashkive dhe investitorëve: u zhvillua një model shërbimi i investitorëve si një mjet për vlerësimin e gatishmërisë së qyteteve për të bashkëpunuar dhe investuar, së bashku me një kuadër të matjes së ndikimit për të vlerësuar kontributin e investitorëve në politikat ushqimore.

U krijua një grup mendimi që shërbeu si pikë referimi për konsorciumin, duke mundësuar dialogun me institucionet e jashtme. Grupi i mendimit u dallua nga një bord këshillimor duke përfshirë përfaqësues nga një larmi organizatash dhe institucionesh, duke siguruar kështu një spektër të gjerë perspektivash.

Në përgjithësi, projekti filloi nga një fakt, d.m.th. interesi i akademikëve, qyteteve, praktikuesve dhe Komisionit Evropian për të kuptuar potencialin e temës, dhe për këtë u përpoq të ndërtonte një rrugë të besueshme dhe të bazuar në prova, duke përfshirë grupet e interesit me rëndësi panevropiane dhe duke i kushtuar vëmendje përfaqësimit të fushave të ndryshme të shoqërisë. Nëpërmjet aktiviteteve kryesore, të përshkruara pjesërisht në këtë dokument përmbledhës, pjesërisht në raporte të shumta tematike të prodhuara që nga viti 2020, udhëtimi i projektit përfundon me prezantimin koral të rezultateve në konferencën 'Qytetet e ushqimit të BE-së: politika dhe praktikat: rrugët për politikat ushqimore urbane të drejtuara nga Food 2030' në Bruksel në tetor 2024.

2. VEPRIMET E QYTETEVE

11 qytetet e Food Trails nisën dhe zbatuan laboratorë novacioni: ekosisteme të hapura inovacioni që angazhojnë aktorët e sistemit ushqimor për të bashkëkrijuar dhe bashkëzbatuar politikat lokale të ushqimit dhe veprimet pilot, në përputhje me strategjinë e BE-së për Food 2030 dhe gjashtë kategoritë e MUFPP-së.

- *Qeverisja*
- *Prodhimi i ushqimit*
- *Dietat dhe të ushqyerit e qëndrueshëm*
- *Furnizimi dhe shpërndarja e ushqimit*
- *Barazia sociale dhe ekonomike*
- *Ushqimi i mbetur*

Seminar replikimi
Funshal, 16.11.2023

Replikimi
Seminar
Selanik, 09.11.2022

31 VEPRIME PILOT TË ZBATUARA

Bergamo

- **PILOTI 1: Politika e ushqimit -** Zhvillimi i një politike ushqimore gjithëpërfshirëse në nivel komunal
- **PILOTI 2: Vakte të shëndetshme në shkolla -** Kalimi në proteina me bazë bimore dhe ushqim organik në shkollat fillore
- **PILOTI 3: Edukimi ushqimor -** Promovimi i zgjedhjeve të qëndrueshme dhe të shëndetshme të ushqimit midis mësuesve, fëmijëve dhe prindërve.

Birmingam

- **PILOTI 1: Rigjenerimi urban për prodhimin e ushqimit -** Fizibiliteti i rritjes së qëndrueshme të ushqimit përmes rigjenerimit urban
- **PILOTI 2: Kompostimi në komunitet -** Nisma të udhëhequra nga komuniteti për ndarjen dhe kompostimin e ushqimit të mbetur
- **PILOTI 3: Tranzicioni i proteinave -** Rritja e konsumit të bishtajoreve te të rinjtë përmes aktiviteteve festive dhe broshurave tërheqëse

Metropoli i Bordosë

- **PILOTI 1: Këshilli metropolitan i ushqimit -** Kalimi nga organi këshillimor në organin ekzekutiv
- **PILOTI 2: Prokurimi publik i ushqimit -** Grupi vullnetar i punës për bashkitë për të blerë së bashku ushqim të qëndrueshëm, lokal dhe organik

Kopenhagë

- **PILOTI 1: Prokurimi publik i ushqimit -** Udhërrëfyes për zhvillimin e politikave të prokurimit
- **PILOTI 2: Çmimi i një vakti -** Modeli i buxhetit për të siguruar para për një vakt të qëndrueshëm
- **PILOTI 3: Edukimi ushqimor -** Paketë për nxënësit e moshës nga 10 deri në 12 vjeç për bujqësi të qëndrueshme
- **PILOTI 4: Aplikacioni i kuzhinës -** Aplikacion për të mbështetur komunikimin midis stafit të kuzhinës dhe nëpunësve të prokurimit.

Funshal

- **PILOTI 1: Angazhimi i komunitetit -** Evente dhe aktivitete edukative rreth dietave të qëndrueshme dhe të shëndetshme
- **PILOTI 2: Qarkullimi -** Fuqizimi i banorëve të banesave sociale për kompostimin dhe praktikat më të gjera të qarkullimit të ushqimit të mbetur

Metropoli i Grenobles së Alpeve

- **PILOTI 1: Alfabetizimi ushqimor.** Një muaj eventesh në të gjithë qytetin me temën e tranzicionit të ushqimit drejt dietave më të shëndetshme
- **PILOTI 2: Promovimi i dietave të qëndrueshme në mensat shkollore.** Një program mbështetës për bashkitë në nivel metropolitan
- **PILOTI 3: Këshilli ndërterritorial i ushqimit.** Krijimi i një këshilli në një nivel që është midis zonës metropolitane dhe departamentit

Groningen

- **PILOTI 1: Promovimi i dietave të shëndetshme -** Libër gatimi dhe kurse për shkollat dhe qendrat e komunitetit
- **PILOTI 2: Bujqësia urbane -** Mbështetja e nismave të udhëhequra nga komuniteti
- **PILOTI 3: Kopshtet ushqimore për ndihma ushqimore**
- **PILOTI 4: Grupi i punës ndërdepartamental -** Qeverisje e përmirësuar në sistemet ushqimore dhe tranzicionin e proteinave

Milano

- **PILOTI 1: Nxitja e reduktimit të ushqimit të mbetur -** Renovimi i hapësirave të mensave shkollore për të nxitur parandalimin e mbeturinave ushqimore dhe zakone të shëndetshme
- **PILOTI 2: Logjistika për rishpërndarjen e tepricave -** Shkallëzimi i sistemit digjital të informacionit për rishpërndarjen e ushqimit të mbetur
- **PILOTI 3: Kompostimi në shkolla -** Analiza e fizibilitetit të kompostimit në qendrat e kuzhinës dhe mensat
- **PILOTI 4: Edukimi ushqimor -** Broshura për fëmijët rreth dietave të shëndetshme

Selanik

- **PILOTI 1: Këshilli i ushqimit -** Krijimi i një këshilli urban në nivel bashkie me fokus parandalimin dhe qarkullimin e ushqimit të mbetur
- **PILOTI 2: Bujqësia urbane -** Mbështetja e vreshtarisë urbane dhe krijimi i kopshteve të reja me perime për studentët

Tiranë

- **PILOTI 1: Zinxhiri i shkurtër i furnizimit -** Krijimi i një tregu lokal për të lidhur fermerët me qytetarët
- **PILOTI 2: Parandalimi i mbeturinave ushqimore -** Veprime për rikuperimin e ushqimit të tepërt dhe fushatë për rishpërndarjen dhe ndërgjegjësimin

Varshavë

- **PILOTI 1: Parandalimi i mbetjeve ushqimore në restorante të vogla**
- **PILOTI 2: Reduktimi i mbetjeve ushqimore -** Optimizimi i menaxhimit të ushqimit për organizatat e mbështetura nga bankat lokale të ushqimit

BERGAMO

122.000 banorë

Iu bashkua **MUFPP-së** **2019**
Adoptoi **Strategjinë e politikës ushqimore** **2023**
Anëtar i **Grupit të punës rreth ushqimit i Eurocities**

Prioritetet

TË USHQYERIT **KLIMA**

Si pjesë e Food Trails, Bergamo synonte riformimin e marrëdhënieve të shoqërisë me ushqimin përmes edukimit të hershëm. Këshilli i politikave ushqimore të qytetit veproi si një laborator novacioni që zhvilloi një plan gjithëpërfshirës aktivitetesh me mensat e shkollave, i përqendruar në lehtësimin e kalimit në dieta të shëndetshme dhe të qëndrueshme, "La Buona Mensa" (Nisma e mensës së mirë).

Piloti 1 - Politika e ushqimit

Zhvillimi i një politike ushqimore gjithëpërfshirëse në nivel bashkie

Udhëtimi i politikës ushqimore të Bergamos filloi me hartëzimin e sistemit ushqimor të qytetit. Pastaj, pas një sërë konsultimesh publike, në korrik 2023 qyteti miratoi politikën e tij të ushqimit: një moment historik i dobishëm për të forcuar dhe bashkuar arritjet e kaluara dhe objektivat e ardhshme.
Qyteti kreu gjithashtu një proces të gjerë hartëzimi të sistemit ushqimor dhe publikoi një vlerësim të hollësishëm: nga prodhimi në konsum, si dhe tepricën e ushqimit dhe mbeturinat; ai gjithashtu dokumenton kontekstin socio-ekonomik dhe mjedisor të sfidave dhe mundësive për transformimin e sistemit ushqimor të qytetit.

Piloti 2 - Ushqime të shëndetshme në shkolla

Kalimi në proteina me bazë bimore dhe ushqim organik në shkollat fillore

Rritja e konsumit të ushqimit të shëndetshëm dhe të qëndrueshëm në shkollë ka qenë gjithashtu një qëllim kryesor, i realizuar përmes 3 pistave të ndryshme:
1) prezantimin e recetave të reja të pasura me bimë për zëvendësimin e mishit;
2) nxitjen e shndërrimit të furnizuesve të mensës nga konvencionalë në organikë dhe
3) reduktimin e mbetjeve ushqimore në shkollë.
Veprimet përfshinin grupe të shumta interesi në përmirësimin e menyve dhe mensave, duke i dhënë shumë rëndë faktit që të garantohet që të gjitha vaktet të jenë të shijshme, të shëndetshme dhe tërheqëse për studentët.

Piloti 3 - Edukimi ushqimor

Promovimi i zgjedhjeve të qëndrueshme dhe të shëndetshme të ushqimit midis mësuesve, fëmijëve dhe prindërve

Promovimi i "Qasjes ndaj ushqimit për të gjithë shkollën", bashkia përfshiu nxënësit, mësuesit dhe prindërit në aktivitetet e edukimit ushqimor për të përmirësuar zgjedhjet dietike. Aktivitetet arsimore përfshinin një sërë eventesh të ndërlidhura: klasa gatimi, ditë të hapura në fermë, darka në komunitet, evente shijimi dhe konferenca që synonin rritjen e ndërgjegjësimit për ndikimin mjedisor të ushqimit dhe promovimin e prodhimit lokal të ushqimit. Rezultati i këtyre aktiviteteve ishte rritja e konsumit të ushqimit të shëndetshëm dhe të qëndrueshëm, duke angazhuar gjithashtu familjet.

NUMRAT E LABORATORËVE TË NOVACIONIT

5.500
Fëmijë të shkollave fillore të përfshirë për 2 vjet

50%
Rritje e konsumit të ushqimit lokal

95%
Rritje e konsumit të ushqimit organik

1.875
Fëmijë morën pjesë në aktivitetet e edukimit ushqimor

VIDEO

BIRMINGAMI

1.149.000 banorë

Iu bashkua **MUFPP-së** **2015**
Adoptoi **Strategjinë e politikës ushqimore** **2022**
Anëtar i **Grupit të punës rreth ushqimit i Eurocities**

Prioritetet

QARKULLIMI **TË USHQYERIT**

Në Food Trails, Birminghami synoi të rrisë mundësitë që qytetarët të kenë qasje në ushqim më të shëndetshëm, të qëndrueshëm dhe të përballueshëm duke krijuar modele të reja biznesi. Laboratori i novacionit i Birminghamit është i strukturuar rreth tre veprimeve kryesore që përqendrohen në reduktimin e ushqimit të mbetur, krijimin e bizneseve të qëndrueshme ushqimore dhe zhvillimin e njohurive dhe aftësive rreth të ushqyerit.

Piloti 1 - Bujqësia urbane
Fizibiliteti i rritjes së ushqimit të qëndrueshëm përmes rigjenerimit urban

Ky pilot kishte për qëllim krijimin e zinxhirëve më efikasë të furnizimit në Birmingham duke zvogëluar distancën midis prodhuesve dhe konsumatorëve, duke e përcaktuar qytetin si një qendër për ushqim lokal dhe të prodhuar në mënyrë etike. U krye një studim paraprak për të vlerësuar qëndrueshmërinë e krijimit të një kopshti në çati në një park makinash shumëkatësh në qendër të qytetit. Studimi testoi modelin e biznesit dhe metodat e prodhimit të qendrës së re të rritjes dhe proceset e udhëhequra të vendimmarrjes.

Piloti 2 - Kompostimi në komunitet -
Nisma të udhëhequra nga komuniteti për ndarjen dhe kompostimin e ushqimit të mbetur

Një nismë pilot për ushqimin e mbetur që synon t'i inkurajojë familjet e zonës Ladywood të Birmingamit të ndajnë ushqimin e mbetur nga mbeturinat e përgjithshme dhe ta shndërrojnë atë në pleh. Plehu i prodhuar u përdor ose për kopshtarinë në shtëpi ose u mblodh për përdorim lokal. Ky pilot u zbatua në lloje të ndryshme shtëpish, duke përfshirë banesa shumëkatëshe, shtëpi me kopshte dhe shtëpi me oborre, për të vlerësuar efektivitetin e tij në mjedise të ndryshme.

Piloti 3 - Tranzicioni i proteinave

Rritja e konsumit të bishtajoreve te të rinjtë përmes aktiviteteve festive dhe broshurave tërheqëse

Ky pilot "Tranzicioni i proteinave" synonte rritjen e konsumit të bishtajoreve te të rinjtë përmes aktiviteteve festive dhe broshurave tërheqëse. Si pjesë e fushatës së Birmingamit "Plot me bishtajore – Imagjinoni mundësitë", piloti promovoi fasulet dhe bishtajoret në shkolla, në familje dhe në bizneset ushqimore, duke inkurajuar zakone më të shëndetshme të ngrënies në mesin e të rinjve të qytetit.

NUMRAT E LABORATORËVE TË NOVACIONIT

160
Familje u përfshinë në pilotin e ushqimit të mbetur

7.000
Fëmijë morën pjesë në 70 klube të Programit të aktiviteteve festive dhe të ushqimit gjatë verës

VIDEO

METROPOLI I BORDOSË

830.000 banorë - 28 bashki

Iu bashkua **MUFPP-së** **2015**
Adoptoi **Strategjinë e politikës ushqimore** **2022**
Anëtar i **Grupit të punës rreth ushqimit i Eurocities**

Prioritetet

KLIMA

KOMUNITETET

Si mundet një zonë e dendur metropolitane me vetëm 1 javë autonomi ushqimore në vit të sigurojë ushqim të shëndetshëm për të gjithë, të sigurojë të ardhura të drejta për fermerët dhe të mbrojë tokën pjellore? Duke njohur brishtësinë e vet, metropoli i Bordosë përqafoi një qasje bashkëpunuese për ndryshim, duke filluar nga dhënia e mundësisë për t'u shprehur aktorëve lokalë, me anë të krijimit të këshillit të parë të politikës së ushqimit në Francë në vitin 2017.

Piloti 1 - Këshilli metropolitan i ushqimit

Kalimi nga organ këshillimor në ekzekutiv

Metropoli forcoi rrjetin dhe qeverisjen territoriale të ushqimit, duke siguruar kështu përfshirje dhe koordinim më të madh të grupeve të interesit, duke filluar me përfshirjen e këshillit të ushqimit në bashkëkrijimin e strategjisë ushqimore. Territoret fqinje iu bashkuan vrullit dhe kapërcyen rivalitetet tradicionale për të ndarë një vizion koherent, duke çuar në një politikë më ambicioze ushqimore dhe një buxhet të dyfishuar. Në vitin 2022, filloi politika e ushqimit dhe këshilli i ushqimit u bë organi zyrtar i qeverisjes për zbatimin e saj.

Piloti 2 - Prokurimi publik i ushqimit

Grup pune vullnetarësh që bashkitë të blejnë së bashku ushqim të qëndrueshëm, lokal dhe organik

Metropoli i Bordosë u përqendrua në prokurimin e ushqimit të qëndrueshëm për të mbështetur zinxhirët lokalë të furnizimit duke lidhur prodhuesit me mensat publike. Metropoli lehtësoi takimet midis furnitorëve dhe blerësve për të strukturuar zinxhirët lokalë të furnizimit; ofroi seanca trajnimi për të fuqizuar furnitorët për t'iu përgjigjur në mënyrë efikase tenderëve të prokurimit publik dhe mbajti seminare që synonin promovimin e vakteve të qëndrueshme te stafi kolektiv i shërbimit të ushqimit, duke ndihmuar kështu në sigurimin e qasjes në ushqim të shëndetshëm dhe të qëndrueshëm për të gjithë.

NUMRAT E LABORATORËVE TË NOVACIONIT

300

Grupe aktive të interesit në këshillin e përforcuar të politikës së ushqimit dhe të përfshira në hartimin e politikës së ushqimit

20

Bashki morën pjesë për të blerë së bashku ushqim të qëndrueshëm, lokal dhe organik

4mln/vit

Buxheti për zbatimin e politikës së re të ushqimit, duke zhbllokuar mjetet për ambiciet kolektive

VIDEO

KOPENHAGA

600.000 banorë

Iu bashkua **MUFPP-së** **2015**
Adoptoi **Strategjinë e politikës ushqimore** **2019**
Anëtar i **Grupit të punës rreth ushqimit i Eurocities**

Prioritetet

KLIMA **KOMUNITETET**

Në Kopenhagë, kuzhinat komunale përgatisin më shumë se 115.000 vakte çdo ditë. Në vitin 2019, qyteti prezantoi një strategji ushqimore ambicioze me synimin për të blerë 90% ushqim organik dhe për të zvogëluar me 25% para vitit 2025 ndikimin mjedisor të karbonit të vakteve të lidhur me shërbimin e ushqimit. Bashkia përdor prokurimin publik të ushqimit si një mjet për të promovuar ndryshimin sistematik në sistemin ushqimor. Që nga viti 2023, qyteti tashmë ka zvogëluar ndikimin klimatik të prokurimit të tyre të ushqimit me 25%, duke arritur objektivin e tij më shumë se një vit përpara afatit.

Piloti 1 - Prokurimi publik i ushqimit Udhërrëfyesi për zhvillimin e politikave të prokurimit

Qyteti hartoi një udhërrëfyes që dokumenton evolucionin e politikës së tij të prokurimit dhe përafrimin e tij me politikën e klimës, strategjinë ushqimore dhe udhëzimet kombëtare dietike, me qëllim shpërndarjen e njohurive në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar. Udhërrëfyesi është zhvilluar për të lehtësuar shkëmbimin e njohurive në lidhje me pse dhe si zhvillimi i politikës së prokurimit në një qytet është një proces i rëndësishëm për t'u bërë pjesë e tij për njerëzit e prokurimit të ushqimit. Ky mjet i njohurive u hartua gjithashtu si një mjet komunikimi me qytetet e tjera me interes në nivel kombëtar dhe evropian.

Piloti 2 - Çmimi i një vakti Zhvillimi i n… modeli financiar për të bërë të mundur që vaktet e qëndrueshme të sigurohen brenda buxhetit të bashkisë

Kopenhaga zhvilloi një model buxheti për të promovuar në shkolla ushqim të shëndetshëm dhe miqësor ndaj mjedisit. Në maj 2023, një seminar me pesë departamente të qytetit trajtoi sfidën e balancimit të vlerësimit të buxhetit me autonominë e kuzhinës dhe udhëzimet dietike. Bashkëpunimi me departamentin e financave e avancoi modelin, duke synuar një zgjidhje të replikueshme në të gjithë qytetin.

NUMRAT E LABORATORËVE TË NOVACIONIT

900+
kuti për rritjen e patateve u shpërndanë për fëmijët e moshës 10-12 vjeç

1
konferencë e nivelit të lartë në nivel BE-je për të ndarë njohuritë për prokurimin publik të ushqimit

1
Aplikacion kuzhine për të mbështetur komunikimin midis stafit të kuzhinës dhe nëpunësve të prokurimit

VIDEO

Piloti 3 - Edukimi ushqimor

Set për nxënësit e moshës nga 10 deri në 12 vjeç për bujqësinë e qëndrueshme.

Duke prezantuar kritere inovative të prokurimit, qyteti hapi tenderët e tij të ushqimit për ndërmarrjet e vogla dhe të mesme dhe fermerët, duke lidhur furnizimin e ushqimit me edukimin. Si pjesë e Food Trails, qyteti bashkëpunoi me një fermer patatesh që ofroi patate për vaktet e shkollës dhe krijoi një video edukative në YouTube për bujqësinë e qëndrueshme. Fëmijët patën mundësinë të vizitonin fermën e patateve dhe të mësonin rreth patateve që rriten përmes "seteve të patateve" të dedikuara, të ideuara nga bashkia dhe të shpërndara nga fermeri.

Piloti 4 - Aplikacioni i kuzhinës

Aplikacion për të mbështetur komunikimin midis stafit të kuzhinës dhe nëpunësve të prokurimit.

Për të përmirësuar dhe lehtësuar komunikimin midis stafit të kuzhinës dhe zyrës qendrore të prokurimit, u zhvillua një aplikacion kuzhine, i cili mundëson monitorim, kontroll dhe ndjekje më të mirë të shitësit me shumicë. Duke përdorur këtë teknologji miqësore për përdoruesit, Kopenhaga kërkon të rrisë produktivitetin bujqësor të prodhuesve në shkallë të vogël dhe të përmirësojë aftësinë e tyre për të kontribuar në mënyrë aktive në zinxhirin e furnizimit për kuzhinat dhe shkollat. Aplikacioni ndihmon në kapërcimin e hendekut midis zyrës së prokurimit dhe kuzhinave.

FUNSHALI

112.000 banorë

Iu bashkua **MUFPP-së** **2017**
Adoptoi **Strategjinë e politikës ushqimore** **2023**

Prioritetet

KOMUNITETET **TË USHQYERIT**

Qyteti ka një fokus të fortë mjedisor dhe përmes pjesëmarrjes në Food Trails punoi për t'i lidhur këto përpjekje me qëndrueshmërinë ushqimore. Në vitin 2023, falë projektit Food Trails, Funshali nisi strategjinë e parë ushqimore, të quajtur 'Semear', të bashkëprojektuar pas një pune të madhe angazhimi nga poshtë-lart me grupet lokale të interesit dhe qytetarët.

Pilot 1 - Angazhimi i komunitetit

Evente dhe aktivitete edukative rreth dietave të qëndrueshme dhe të shëndetshme

Funshali i fuqizoi qytetarët për dietat e qëndrueshme përmes eventeve si "Java e ushqimit në Funshal", duke ofruar demonstrime gatimi, trajnim të mësuesve dhe fletëpalosje për alfabetizimin ushqimor. Duke u fokusuar në tranzicionin e proteinave, qyteti gjithashtu festoi 'Ditën Botërore të Bishtajoreve', duke angazhuar me sukses studentë dhe institucione të ndryshme. Një tjetër rezultat me ndikim, ishte hapja e "Qendrës shkencore FunLab", një hapësirë arsimore e cila promovon alfabetizimin ushqimor përmes eksperimenteve dhe aktiviteteve praktike, të mbështetura nga universiteti dhe Madeira.

Piloti 2 - Qarkullimi

Fuqizimi i banorëve të banesave sociale për kompostimin dhe praktikat më të gjera të qarkullimit të ushqimit të mbetur

Aktivitete të alfabetizimit ushqimor u promovuan edhe në distriktet e strehimit social të qytetit, me tema të ndryshme si parandalimi i mbetjeve ushqimore dhe gatimi me ushqimin e tepruar. Për më tepër, u shpërndanë fletëpalosje midis banorëve për të nxitur një kulturë qarkullimi të ushqimit dhe u prezantuan njësi kompostimi e u dha trajnim për të gjithë banorët.

NUMRAT E LABORATORËVE TË NOVACIONIT

89.715
qytetarë u angazhuan përmes Javës së ushqimit në Funshal

1.245
apartamente strehimi social në pilotin e kompostimit nga komuniteti

44
grupe interesi nga **28** institucione morën pjesë në një seri sesionesh me grupe të fokusit në maj/ qershor 2023, duke çuar në zhvillimin e politikës së ushqimit.

VIDEO

METROPOLI I GRENOBLES SË ALPEVE

450.000 banorë, 49 bashki

Iu bashkua **MUFPP-së** **2015**
Adoptoi **Strategjinë e politikës ushqimore** **2024**
Anëtar i **Grupit të punës rreth ushqimit i Eurocities**

Prioritetet

QARKULLIMI | KLIMA

Si mund të qëndrojë zonë metropolitane me to këmbë, biçikletë të kufizuar dhe vetëm ajo të ushtrojë ndikim të rritur në prodhimin e ushqimit lokal dhe cilësor? Zgjerimi i zonës së fushëveprimit. Që nga viti 2015, GAM-i ka punuar me territoret fqinje për ndërtimin e një rrjeti bashkëpunimi mbi bujqësinë dhe përdorimin e etiketës kombëtare PAT për të shtuar dimensionin ushqimor në këtë bazë bujqësore.

Piloti 1 - Alfabetizimi ushqimor

Një muaj eventesh në të gjithë qytetin me temën e tranzicionit të ushqimit drejt dietave më të shëndetshme

Për të promovuar prodhimin vendor, metropoli duhej të punonte për konsumin lokal dhe si pasojë për ndryshimin e sjelljes. Si pjesë e Food Trails, që nga viti 2020, metropoli organizoi një event vjetor që synonte angazhim përtej aktorëve të zakonshëm, "Muaji i tranzicionit të ushqimit", i cili përfshinte aktivitete të shumta që lidheshin me ushqimin. Kjo nismë i inkurajoi qytetarët të përqafojnë dieta më të qëndrueshme dhe të shëndetshme, duke mobilizuar aktorët lokalë për të promovuar mënyra eko-miqësore të prodhimit, konsumimit dhe marrjes së ushqimit.

Piloti 2 - Dieta të qëndrueshme në mensat e shkollës

Një program mbështetës për bashkitë në nivel metropolitan

Metropoli ndërmori një nismë vullnetare për t'i mbështetur bashkitë në përforcimin e praktikave të prokurimit të ushqimit, duke synuar dieta më të shëndetshme dhe të qëndrueshme në shkolla. Ky veprim u përqendrua në përmirësimin e cilësisë, llojit dhe burimit të ushqimit dhe reduktimin e mbeturinave përmes trajnimit të përshtatur, duke bërë të mundur që profesionistët të integrojnë sfidat e tranzicionit të ushqimit në praktikat e përditshme.

Piloti 3 - Këshilli ndërterritorial i ushqimit

Krijimi i një këshilli në një nivel që është midis zonës metropolitane dhe departamentit

Në vitin 2022, po ashtu falë Food Trails, GAM-i nisi një studim parashikimi për të parashikuar një sistem të dëshirueshëm ndërterritorial bujqësor dhe ushqimor deri në vitin 2050. Rezultatet u integruan në projektin ndërterritorial të ushqimit. Deri në fund të vitit 2023, GAM-i krijoi një këshill ndërterritorial të ushqimit, duke siguruar qeverisje për zbatimin e vizionit të përbashkët. Në vitin 2024, këshilli metropolitan i GAM-it miratoi gjithashtu këto udhëzime, duke filluar politikën e tij përuruese të bujqësisë dhe ushqimit, e cila tani po zbatohet. www.pait-transition-alimentaire.org

NUMRAT E LABORATORËVE TË NOVACIONIT

50
evente të organizuara çdo vit si pjesë e tranzicionit të Muajit të Ushqimit që nga viti 2020

120
grupe interesi aktive në sesionin e fundit të këshillit ndërterritorial të ushqimit

7
bashki të angazhuara për vitin shkollor 2022-2023, duke shërbyer pothuajse 54% të vakteve ditore të shkollës fillore publike në zonën e Metropolit të Grenobles së Alpeve

VIDEO

GRONINGENI

232.000 banorë

Iu bashkua **MUFPP-së** **2023**
Adoptoi **Strategjinë e politikës ushqimore** **2012**
Përditësoi **Strategjinë e politikës ushqimore** **2024**

Prioritetet

KOMUNITETET

KLIMA

Groningeni ishte bashkia e parë në Holandë që adoptoi një politikë ushqimore në vitin 2012. Si pjesë e udhëtimit të tij në Food Trails, synimi i përgjithshëm i qytetit ka qenë mbështetja e banorëve për të bërë zgjedhje më të shëndetshme dhe inkurajimi i prodhimit dhe përpunimit të ushqimit të qëndrueshëm. Për të arritur këtë synim, qyteti u përqendrua kryesisht në mbështetjen dhe lidhjen e nismave bazë ekzistuese lokale të ushqimit.

Piloti 1 - Promovimi i dietave të shëndetshme

Libri i gatimit dhe kurset për shkollat dhe qendrat e komunitetit

Për të rritur njohuritë dhe aftësitë ushqimore, veçanërisht rreth ushqimit të qëndrueshëm dhe të shëndetshëm me bazë bimore, qyteti botoi dhe shpërndau librin e arritshëm të gatimit "Samzen Koken në Groningen" (Gatuajmë së bashku në Groningen). Ai përmban receta të përballueshme e të shijshme dhe u shoqërua nga seanca trajnimi për të trajnuar më pas të tjerët dhe nga klasa gatimi në qendrat e komunitetit dhe në shkollat e lagjeve të cenueshme. Për më tepër, për të frymëzuar dhe motivuar banorët, qyteti nisi platformën e qëndrueshme të Groningenit.

Piloti 2 - Bujqësia urbane

Mbështetja e nismave të udhëhequra nga komuniteti

Promovimi i më shumë gjelbërimi të ngrënshëm në hapësirat publike ishte një tjetër objektiv i Groningenit, i cili mbështeti aktivitetet e kopshtarisë në Uestpark: në qendrën aktive të komunitetit, "Tuinindestad", në pyllin ushqimor "PlukN", në kopshtin rigjenerues të vetëvjeljes "Blije Bodem" dhe në kopshtin shkollor të edukimit për natyrën dhe qëndrueshmërinë në Groningen. Projektet e lidhura me ushqimin janë përzier pa probleme duke e transformuar atë në një hapësirë që nxit angazhimin e komunitetit përmes ushqimit. U krijua një labirint i ciklueshëm për të qenë edukativ dhe ndëraktiv, me kode QR që ofrojnë informacion në lidhje me pemët, shkurret dhe frutat.

NUMRAT E LABORATORËVE TË NOVACIONIT

2.000
libra gatimi të shpërndarë

1.200
fëmijë të arsimuar në kopshtet e shkollës çdo vit

680 tasa
320 tasa me supë të shpërndarë te dera dhe 360 tasa me supë të shpërndarë në një event

6.000
banorë morën pjesë në një anketë pioniere mbi sjelljen dhe qëndrimet ndaj ushqimit.

VIDEO

Piloti 3 - Kopshtet ushqimore për ndihmën ushqimore

Për t'i bërë zgjedhjet e shëndetshme ushqimore më të lehta, më sociale dhe gjithëpërfshirëse, qyteti mbështeti një nismë të ndërmarrjes sociale 'Toentje', projekti 'Supë në trotuar'. Në këtë rast, ushqimi ka qenë një mjet për punonjësit e komunitetit për të angazhuar banorët e lagjes që përndryshe nuk do të përfshiheshin. Punonjësit socialë vepronin në lagje, duke ofruar supë si një mënyrë për t'u lidhur me banorët që përndryshe mund të mbeteshin të izoluar nga shoqëria. Nisma ndihmoi në zvogëlimin e barrierave që i pengonin banorët të angazhoheshin me punonjësit socialë, promovoi aktivitetet e komunitetit gjatë këtyre eventeve dhe ofroi një mundësi për t'i drejtuar individët drejt qendrës sociale të lagjes.

Piloti 4 - Grupi i punës ndërdepartamental

Përmirësoi qeverisjen në sistemet ushqimore dhe tranzicionin e proteinave

Qyteti përmirësoi bashkëpunimin ndërdepartamental, duke integruar politikat bashkiake me politikën ushqimore të Groningenit për të adoptuar një qasje sistemike. Koordinimi dhe bashkëpunimi i brendshëm për çështjet ushqimore u intensifikuan përmes shkëmbimit të rregullt të njohurive dhe aktiviteteve. Këto përpjekje çuan në një përditësim të politikës së ushqimit në qershor 2024.

www.duurzaamgroningen.nl

MILANO

1.396.000 banorë

Iu bashkua **MUFPP-së** **2015**
Adoptoi **Strategjinë e politikës ushqimore** **2015**
Kryeson **Grupin e punës rreth ushqimit të Eurocities**

Prioritetet

QARKULLIMI **KLIMA**

Përvoja e Milanos në politikën e ushqimit është e avancuar, pasi ka punuar në këtë fushë që nga EXPO 2015, e cila la dy trashëgimi: Politikën e ushqimit të Milanos, për të përmirësuar shërbimet publike të lidhura me ushqimin, dhe MUFPP-në, një angazhim global nga kryetarët e bashkive për sisteme të qëndrueshme ushqimore.
Një përparësi e politikës së ushqimit të Milanos është qëndrueshmëria e programit të vakteve shkollore, i cili është forcuar dhe përmirësuar përmes Food Trails, në bashkëpunim me Milano Ristorazione, agjencia bashkiake që menaxhon sigurimin e ushqimit.

Piloti 1 - Nxitja e mensave shkollore

Rinovimi i hapësirave të mensave shkollore për të nxitur parandalimin e mbetjeve ushqimore dhe për të promovuar zgjedhje të shëndetshme të ushqimit

Hapësira të bukura, plot ngjyra dhe të rigjallëruara për ta bërë kohën e ngrënies një përvojë pozitive për fëmijët, duke promovuar mirëqenien e tyre dhe duke inkurajuar një marrëdhënie më të shëndetshme me ushqimin ndërkohë që reduktohen mbeturinat. Milano arriti një reduktim të konsiderueshëm të ushqimit të mbetur në pesë shkolla përmes një qasjeje inovative të sjelljes duke nxitur një shtytje për të ndikuar në zgjedhjet individuale. Monitorimi, analiza e të dhënave dhe kënaqësia e klientit treguan suksesin e eksperimentit dhe ofruan mundësinë për të siguruar buxhet të brendshëm për përsëritje në të ardhmen.

Piloti 2 - Rishpërndarja e tepricës ushqimore

Sigurimi i matjeve të krahasueshme dhe shkallëzueshmëria e veprimeve tashmë në fuqi

Për të përmirësuar logjistikën e rishpërndarjes së tepricës ushqimore, qyteti përmirësoi analizën e mbledhjes së të dhënave të veprimeve ekzistuese, duke siguruar planifikim më të mirë për të rritur ndërhyrjet.
Kjo nismë u zgjerua ndjeshëm për të rritur mbulimin territorial dhe për të arritur zonat e nënshërbyera më parë. Agjencia bashkiake për mensat shkollore zhvilloi një sistem inovativ të monitorimit të ushqimit të mbetur për të vlerësuar kënaqësinë e vaktit dhe për ta futur këtë informacion në proceset për përmirësimin e shërbimit.

NUMRAT E LABORATORËVE TË NOVACIONIT

5
mensa shkollore të rinovuara, që prekin +2.000 fëmijë

6%
reduktim i ushqimit të mbetur në 5 mensa të rinovuara, me 95% kënaqësi nga fëmijët dhe të rriturit

231.000
broshura u shpërndanë për 4 vjet

62 tonë
20 tonë bukë dhe 42 tonë fruta u mblodhën nga mensat e shkollave nga banka ushqimore në vitin 2023

VIDEO

Piloti 3 - Kompostimi shkollor
Analiza e fizibilitetit të kompostimit në qendra kuzhine dhe mensa

Milano fitoi një njohuri më të thellë në potencialin për ripërdorimin e mbeturinave ushqimore të vështira për t'u zvogëluar në zgjidhje bioekonomike (të tilla si kompostimi, biotretësit dhe ushqimi për kafshët) përmes një analize të fizibilitetit të kryer në qendrat e kuzhinës dhe mensat. Vlerësimi i sasive të mbetjeve organike, së bashku me shpërndarjen e gjerë gjeografike të vendeve ku gjenerohet. Ky propozim përfshin instalimin e kontejnerëve për kompostimin, mbështetur me një modul edukativ të krijuar për të maksimizuar efektivitetin e nismës.

Piloti 4 - Edukimi ushqimor
Broshura për fëmijë rreth zakoneve për ushqim të shëndetshëm dhe të qëndrueshëm

Për të rritur ndërgjegjësimin e familjeve për parandalimin e mbeturinave ushqimore, prodhimin lokal të ushqimit dhe dietat e shëndetshme, Milano shpërndau broshura tërheqëse për të gjitha kopshtet dhe shkollat fillore. Fushatat katërvjeçare, mbuluan tema të ndryshme dhe ndihmojnë për t'u përqendruar në nxitjen e konsumit të produkteve bujqësore lokale dhe mbështetjen e zinxhirit të shkurtër të furnizimit.
Fushata angazhoi së bashku me fëmijët, edhe familjet dhe mësuesit, duke zgjeruar kështu shtrirjen dhe ndikimin e saj.

SELANIKU

315.000 banorë

Iu bashkua **MUFPP-së** **2015**
Adoptoi **Strategjinë e politikës ushqimore** **2024**

Prioritetet

TË USHQYERIT **QARKULLIMI**

Selaniku e zgjeroi fokusin e tij të "ushqimit lokal" përtej gastronomisë për të përfshirë politikat ekonomike, sociale dhe mjedisore. Ai ndoqi dy rrugë: rritjen e njohurive për praktikat e qëndrueshme ushqimore dhe bujqësinë urbane duke zhvilluar hapësirat urbane për prodhimin e ushqimit. Për më tepër, krijoi një politikë të integruar ushqimore urbane për të siguruar angazhimin e grupeve të interesit dhe për të mbështetur ndryshimin sistemik jetëgjatë.

Piloti 1 - Këshilli i ushqimit
Krijimi i një këshilli urban në nivel bashkie

Për të siguruar vendimmarrje të përgjegjshme, gjithëpërfshirëse dhe pjesëmarrëse, qyteti zhvilloi një këshill ushqimi me qëllim për të ndikuar te politikanët që të veprojnë në sistemin ushqimor duke siguruar përfshirjen e grupeve të interesit në bashkëprojektimin e një politike gjithëpërfshirëse të ushqimit të qytetit të përqendruar në katër shtylla. Këshilli i ushqimit u krijua më 15 tetor 2022. Një forcë kyçe qëndron në përfshirjen e grupeve të cenueshme në punën e politikës. Politika u miratua në vitin 2023 (u nënshkrua nga këshilli i qytetit dhe kryetari i bashkisë në vitin 2024) dhe u përqendrua në 4 prioritete: Prodhimi dhe shpërndarja e ushqimit, edukimi ushqimor, mbeturinat ushqimore dhe gastronomia.

Piloti 2 - Rishpërndarja e tepricës ushqimore Sigurimi i matjeve të krahasueshme dhe shkallëzueshmëria e veprimeve tashmë në vend

Duke u fokusuar në vreshtarinë urbane, kopshtin e perimeve dhe pemishten e Parkut Doksa, qyteti ofroi infrastrukturë, organizoi evente dhe mirëpriti studentë ndërkombëtarë. Në vitin 2023, Selaniku u bë anëtar i bordit të Shoqatës së Vreshtave Urbane. Bashkia gjithashtu krijoi 4 kopshte të reja perimesh (3 në shkolla dhe 1 në një strukturë të komunitetit) dhe promovoi kultivimin dhe kompostimin përmes modernizimit të çative të gjelbra në ndërtesat publike.
x.com/Thes_FoodTrails

NUMRAT E LABORATORËVE TË NOVACIONIT

700m²
vreshtari urbane

500
njerëzit u përfshinë në aktivitetet e bujqësisë urbane dhe çatitë e gjelbra

4
seminare pjesëmarrëse që përfshinin këshillin e ushqimit

40
grupe interesi të përfshira në këshillin e politikës së ushqimit

30
vizita në terren dhe ture informuese në vreshtat urbane

1.975
fëmijë dhe studentë morën pjesë në seminare gjatë Festivalit vjetor të Riciklimit të Selanikut

VIDEO

TIRANA

421.000 banorë

Iu bashkua **MUFPP-së** **2015**
Adoptoi **Strategjinë e politikës ushqimore** **2024**

Prioritetet

TË USHQYERIT **QARKULLIMI**

Që nga vitet '90, Tirana ka pësuar një transformim të thellë, duke e parë ndryshimin si një mundësi për të përqafuar qëndrueshmërinë. Si pjesë e Food Trails, qyteti është përqendruar në përshpejtimin e kalimit drejt sistemeve ushqimore më të shëndetshme, më elastike dhe të qëndrueshme. Për më tepër, Tirana po zhvillon strategjinë e saj të parë ushqimore në nivel bashkie - e para në Shqipëri - një trashëgimi kyçe e projektit Food Trails.

Piloti 1 - Zinxhir i shkurtër furnizimi

Krijimi i një tregu lokal për të lidhur fermerët me qytetarët

Bashkia hapi së fundmi Agro Parkun në zonën periurbane të Farkës, duke ofruar një platformë për bizneset private lokale dhe kompanitë me shumicë për të shitur produkte organike, ndërkohë që shkurton distancat midis prodhuesve dhe konsumatorëve. Për më tepër, Agro Parku promovon dieta të qëndrueshme përmes eventeve edukative dhe shpërndarjes së materialeve informuese mbi ushqimin e shëndetshëm, në bashkëpunim me një nutricionist. Strategjia lokale e furnizimit me ushqime të Tiranës, përforcoi përpjekjet rreth ushqyerjes dhe qëndrueshmërisë si në mensat e kopshteve, ashtu edhe në qendrat sociale të qytetit, në shërbim të individëve në nevojë, në bashkëpunim me bankën lokale të ushqimit.

Piloti 2 - Parandalimi i mbeturinave ushqimore

Veprime për rikuperimin dhe rishpërndarjen e ushqimit të tepërt, plus një fushatë ndërgjegjësimi

Një anketë paraprake e zhvilluar me Universitetin Bujqësor të Tiranës zbuloi një vetëdije të ulët për ndikimin e mbetjeve ushqimore. Disa pengesa pengojnë dhurimin e ushqimit të tepërt, duke përfshirë kufizimet ligjore dhe sfidat logjistike. Si përgjigje, qyteti ndërmori "fushata për zero mbeturina", organizoi "Ditët e Ushqimit të Shëndetshëm" dhe siguroi një "broshurë elektronike" për ta shpërndarë në eventet e shkollave. Përpjekjet përfshijnë gjithashtu reduktimin e mbeturinave ushqimore duke krijuar një sistem për shpërndarjen e ushqimit të tepërt për ata në nevojë.

NUMRAT E LABORATORËVE TË NOVACIONIT

4

seminare bashkëkrijimi të laboratorit të novacionit, të cilat mblodhën bashkë 50 pjesëmarrës

1

broshurë elektronike që promovon konsumin e ushqimit të shëndetshëm

12

grupe të interesit forcuan bashkëpunimin me bashkinë duke nënshkruar një Memorandum Mirëkuptimi, i cili mbështet adoptimin e politikave lokale të ushqimit

VIDEO

VARSHAVA

1.800.000 banorë

Iu bashkua **MUFPP-së** **2015**
Nënkryeson **Grupin e punës rreth ushqimit të Eurocities**

Prioritetet

KOMUNITETET **QARKULLIMI**

Si pjesë e nismës së saj të Food Trails, Varshava krijoi Laboratorin e Ushqimit të Varshavës për të nxitur transformimin e qëndrueshëm të ushqimit duke përdorur Metodën REACT, e cila kombinon njohuritë e bazuara në prova dhe mendimin sistemik. Laboratori promovon bashkëpunimin ndërsektorial, me fokus reduktimin e mbeturinave ushqimore duke synuar restorantet dhe shoqatat që marrin ushqim nga banka lokale e ushqimit.
Miratimi i politikës së ushqimit: për shkak të kuadrit legjislativ polak nuk mund të miratohet asnjë politikë tematike në nivel lokal, sistemi ushqimor do të përfshihet në strategjinë më të gjerë të qytetit.

Piloti 1 - Parandalimi i mbetjeve ushqimore

Përmbledhje e njohurive për pronarët e restoranteve, e cila ilustron kuadrin ligjor për dhurimin e ushqimit dhe fushatat e komunikimit

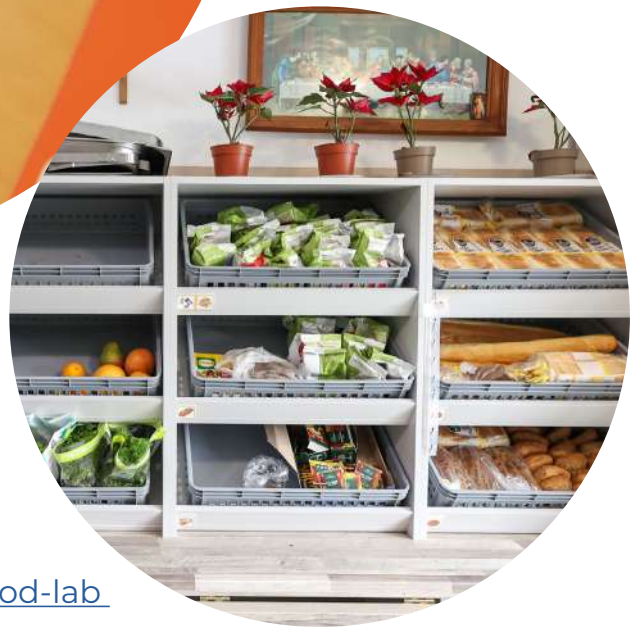
Varshava krijoi një përmbledhje që i udhëzon restorantet për dhurimet e ushqimit, e shoqëruar nga fushata e komunikimit "no waste.food co-op" e cila inkurajon dhurimet e ushqimit për organizatat e përfitimit publik. Për më tepër, udhëzuesi "Ne bashkëpunojmë, nuk shpërdorojmë!" ilustron se sa i drejtpërdrejtë mund të jetë ky proces. Platforma lehtëson lidhjet midis restoranteve të gatshme për të dhuruar ushqim të tepërt me OJQ-të lokale të interesuara për të marrë ushqim.

Piloti 2 - Reduktimi i ushqimit të mbetur

Optimizimi i menaxhimit të donacioneve ushqimore për bankat ushqimore

Projekti i dytë pilot trajtoi nevojat e shoqatave që ofrojnë ushqim për qytetarët në nevojë, në bashkëpunim me bankën lokale të ushqimit. Çështjet kryesore përfshinin llojin dhe sasinë e ushqimit të dhuruar dhe menaxhimin e tij nga këto shoqata, të cilat shpesh përballen me një qarkullim të lartë të vullnetarëve. Zgjidhja e krijuar për këto shoqata përfshinte hartëzimin e rrjedhave të ushqimit dhe sigurimin e sistemeve inteligjente dhe intuitive të ruajtjes së ushqimit për objektet me një grup të qartë udhëzimesh. Kjo përfshinte një sistem inteligjent etiketimi për dhoma, rafte dhe frigoriferë të ndryshëm, i cili nxiste praktika të mira dhe zakone të reja.

NUMRAT E LABORATORËVE TË NOVACIONIT

77
OJQ lokale të interesuara për të vendosur të gjithë ose një pjesë të sistemit inteligjent të ruajtjes dhe për të marrë grupin e udhëzimeve

77
Restorantet morën materiale të fushatës për t'i mbështetur ato ne shpërndarjen e tepricës ushqimore

146
pjesëmarrës në seminare

1
artikull shkencor i botuar

VIDEO

www.linkedin.com/company/warszawski-food-lab
https://nowaste.waw.pl/

3. MONITORIMI I NDIKIMIT

Dita e përputhshmërisë
Milano, 09.05.2023

Veprimet pilot të zbatuara në Food Trails përfshijnë një grup prej 31 ndërhyrjesh të synuara në shkallë të vogël bashkë me novacionin e politikave, të cilat përfshijnë një gamë të gjerë temash dhe grupesh interesi në të gjithë fushën e sistemit ushqimor urban. Këta pilotë zbatohen si "laboratorë novacioni", të cilët e vënë theksin te të mësuarit inovativ dhe të mësuarit pjesëmarrës.
Këto hapësira për kërkime eksperimentale përdorin metoda dhe qasje shumëdisiplinore dhe i bashkojnë njerëzit në kontekste sociale rreth një sërë temash. Duke pasur parasysh se projekti mbulon 11 qytete në 9 shtete, është thelbësore të merren parasysh qëndrimet sociale dhe kulturore ndaj ushqimit pasi ato mund të kenë një ndikim të rëndësishëm në suksesin e transformimit të sistemit ushqimor.
Kontributi përfundimtar i vlerësimit të ndikimit është të vlerësojë se çfarë ndryshimi transformues në sistemet ushqimore urbane është sjellë nga aktivitetet nën laboratorët e novacionit të zbatuara në 11 qytetet.

Lidhja e ndërhyrjeve me transformimin sistemik

Këto ndërhyrje kanë një kohëzgjatje të shkurtër dhe fokus të ngushtë për shkak të kufizimeve në kohë, financim dhe burime të tjera. Transformimi i sistemit është një proces afatgjatë, me bazë të gjerë dhe i çrregullt. Kërkon bashkëpërfitime të qëndrueshmërisë (sociale/shëndetësore, ekonomike, mjedisore); krijimin e lidhjeve midis zonave urbane dhe rurale, si dhe midis tokës dhe ujit, për të përmirësuar sistemet ushqimore rurale-urbane; sigurimin e përfshirjes së të gjitha grupeve të interesit dhe aktorëve të sistemit ushqimor; si dhe krijimin ose përforcimin e lidhjeve midis sistemeve ushqimore dhe sistemeve të tjera komplekse dhe fushave të politikave (Kuadri CLIC, Sonnino et al.).

Bashkëprojektimi i vlerësimit të ndikimit

Në një proces me pjesëmarrje, skenarët janë hartuar rreth ndikimit të veprimeve pilot në sistemin ushqimor urban në afat të gjatë. Thelbësore për këtë proces është Teoria e Ndryshimit (TOC). TOC-i është përshkrimi i një sekuence ngjarjesh që pritet të çojë në një rezultat të dëshiruar. Prandaj, një TOC mund të interpretohet si mendim paraprak ose tregim paraprak. Ajo është një metodë për të kuptuar supozimet themelore se si do të ndodhë ndryshimi në laboratorin tuaj të novacionit.

Hapat e ndërmarrë përfshijnë:
1. Përpunimin e një ose më shumë TOC-eve për laboratorët e novacionit, në një proces përsëritës me kalimin e kohës.
2. Lidhjen e TOC-eve me tregues specifikë për aktivitetet, rezultatet dhe ndikimin.
3. Përgatitjen e një plani për mbledhjen e të dhënave.
4. Analiza e të dhënave në të gjithë pilotët u kufizua nga shumëllojshmëria e formateve dhe natyra cilësore e datës.

Mësime mbi qasjen

Shumica e qyteteve partnere nuk kishin njohuri për qasjen shkencore për vlerësimin e ndikimit të adoptuar në Food Trails. Qasja i ka ndihmuar qytetet partnere të përfshijnë perspektiva për ndryshimin sistemik në hartimin e politikave dhe planifikimin e veprimeve. Mbështetja nga studiuesit në formën e mjeteve udhëzuese, ushtrimet e paravlerësimit, mësimi nga bashkudhëtarët dhe ndërhyrjet e shpeshta kanë lehtësuar mësimin dhe adoptimin midis qyteteve partnere, por barrierat mbetën.

Rezultatet dhe mësimet kryesore

vlerësimi i ndikimit në Food Trails synon të reflektojë mbi aktivitetet, rezultatet dhe ndikimet e veprimeve pilot në lidhje me rrugët e ndikimit aspirues dhe të orientuar drejt së ardhmes në TOC. Figura 3.1 paraqet rrugët në një format të thjeshtuar.

Fushat kryesore të rezultateve nga veprimet pilot të Food Trails mund të grupohen nën kategorinë e MUFPP-së, me suksese dhe mësime të mëdha në disa qytete dhe ndërhyrje.

Politika e ushqimit dhe këshillat e politikës së ushqimit (rezultati i MUFPP-së: qeverisja). Të 11 qytetet dhe autoritetet metropolitane në Food Trails kanë bërë përparim thelbësor në riformimin e qeverisjes së sistemit ushqimor përmes adoptimit të politikave dhe strategjive ushqimore, forcimit të këshillave formale dhe joformale të politikave të ushqimit për të përfshirë një sërë aktorësh lokalë në vendimmarrje dhe përmirësimit të koordinimit të politikave ndërdepartamentale.

Vaktet shkollore, edukimi dhe nxitja (rezultati i MUFPP-së: dieta dhe të ushqyer të qëndrueshëm). Pilotët kanë shfrytëzuar shkollën si një mjedis të përshtatshëm për t'u mësuar fëmijëve rreth ushqimit dhe sjelljeve të shëndetshme dhe të qëndrueshme të të ngrënit, duke përfshirë marrjen e udhëzimeve për dietat e shëndetit planetar,

Angazhimi i qytetarëve dhe alfabetizimi ushqimor (rezultati i MUFPP-së: barazi sociale dhe ekonomike). Pilotët që trajtuan alfabetizimin ushqimor forcuan si vendimmarrjen e ushqimit për të përmbushur nevojat personale ushqyese (p.sh. vaktet me fasule), por edhe marrëdhëniet e veprimeve individuale me një sistem ushqimor të qëndrueshëm përmes festivaleve dhe aktiviteteve mësimore.

Bujqësia urbane dhe lidhjet rurale-urbane (rezultati i MUFPP-së: prodhimi i ushqimit). Marrëdhëniet e konsumit të ushqimit urban dhe zhvillimit të komunitetit me të korrat indigjene, biodiversitetin lokal, kopshtarinë urbane dhe nismat me zinxhir të shkurtër furnizimi u nxitën nga pilotët.

Prokurimi publik i qëndrueshëm (rezultati i MUFPP-së: furnizimi dhe shpërndarja e ushqimit). U bashkëprojektuan mjete (përfshirë aplikacionet për ndërveprim me stafin e kuzhinës, llogaritjet e kursimit të kostos) për të shfrytëzuar fuqinë e prokurimit publik për shkollat dhe mensat e tjera publike si një pikë hyrëse për ndryshimin e sistemeve lokale të ushqimit.

Qarkullimi i sistemeve ushqimore dhe parandalimi i mbetjeve ushqimore (rezultati i MUFPP-së: mbetjet ushqimore). Ndërsa qasja për të gjithë në ushqim të shëndetshëm dhe me vlera ushqyese është në rrezik, vëllime të mëdha ushqimi shpërdorohen. Disa laboratorë novacioni kanë eksperimentuar me forma të strategjive të rimëkëmbjes dhe rishpërndarjes së ushqimit të tepërt, si dhe nisma që synojnë zvogëlimin e mbeturinave ushqimore në fusha të tilla si tregjet, dyqanet, mensat publike dhe familjet.

Figura 3.1. Rezultatet e ndërhyrjeve dhe ndikimet e veprimeve pilot (ndërhyrjeve) të Food Trails të hartuara në Paktin e Politikës Ushqimore Urbane të Milanos kategorizojnë objektivat e Food 2030.

Pjesëmarrja e grupeve lokale të interesit

Grupet lokale të interesit kanë luajtur një rol qendror në çdo fazë të laboratorëve të novacionit të qytetit, nga faza fillestare e bashkëprojektimit dhe zbatimi i veprimeve pilot e deri në monitorimin e rezultateve. Për më tepër, roli i tyre i mundshëm në pjesëmarrjen dhe menaxhimin e laboratorëve të novacionit përtej përfundimit të projektit mbetet i rëndësishëm.
Grupet lokale të interesit në laboratorët e novacionit u përfshinë për të dhënë përshtypjet mbi ndikimin e mundshëm të veprimeve pilot. Food Trails luajti një rol katalitik për angazhimin e aktorëve në sistemin ushqimor lokal duke hapur mundësi të reja për aktivitetet e grupeve të interesit përmes mënyrave të ndryshme:

- Sigurimi i burimeve të tilla si financimi, rrjetet dhe ndërtesat.
- Sigurimi i njohurive dhe mbështetjes për çështje praktike, si dhe për politikën e ushqimit.
- Sigurimi i aftësive përmes trajnimeve.
- Mbështetje në përcaktimin e udhëzimeve të përbashkëta dhe objektivave të saktë.
- Nxitje e ndërgjegjësimit dhe promovimit të organizatave dhe aktiviteteve përkatëse.
- Lidhja e grupeve përkatëse të interesit.
- Lidhja me projekte dhe/ose politika të tjera përkatëse
- Analizimi i asaj që nevojitet nga grupet e interesit.
- Kontributi në shpërndarjen e mesazheve të lidhura me nismat e qytetit.
- Mbështetje në përcaktimin e vizionit për rritjen e iniciativave dhe modeleve pozitive të zhvilluara gjatë përvojës së Food Trails.

Projekti Food Trails ka ndikuar në politikat ushqimore urbane duke përfshirë një gamë të larmishme grupesh interesi në 11 qytetet partnere. Nëpërmjet laboratorëve të novacionit të qyteteve, projekti angazhoi **179 grupe interesi** nga sektorë të ndryshëm, duke krijuar një mjedis bashkëpunues që ka prekur aktorë të shumtë përtej pjesëmarrësve fillestarë. Veprimet e projektit, të bashkëkrijuara me grupet lokale të interesit, më pas ishin në gjendje të arrinin një numër edhe më të madh individësh dhe organizatash.

Metodologjia e adoptuar nga studiuesit e projektit për të monitoruar pilotët e saj të politikave ushqimore ishte një proces sistemik dhe bashkëpunues. Kjo siguroi që treguesit e përdorur për të matur ndikimin e politikave ushqimore urbane të përshtateshin me kontekstin dhe nevojat specifike të qyteteve të përfshira. Në këtë metodologji u ndoqën katër hapa kryesorë, duke siguruar si rëndësinë edhe efikasitetin operacional:

Hapi 1: Identifikimi i kornizave përkatëse për monitorimin e politikave të ushqimit
Hapi 2: Seminare dhe anketa në qytete
Hapi 3: Përafrimi i teorive të ndryshimit
Hapi 4: Përzgjedhja e treguesit përfundimtar dhe intervistat

Nëpërmjet këtij procesi bashkëpunimi të udhëhequr nga studiues të projektit, qytetet identifikuan gjithsej **214 tregues për të monitoruar progresin**. Nga këto, 20 ishin me burim nga kuadri i monitorimit i MUFPP-së, 12 nga kuadri i CRFS-së dhe pjesa tjetër ishin përshtatur për nevojat specifike të qyteteve. Kompleksiteti i këtyre treguesve krijoi një strukturë për analizimin e procesit dhe rezultateve.

Laboratori i novacionit i investitorëve të Food Trails

Novacioni u mbajt në krye të axhendës së projektit kur bëhej fjalë për ndërveprimin me grupet e jashtme të interesit të interesuara për investimet me ndikim. Investimet me ndikim dhe potenciali i tyre për të kontribuar në proceset kryesore të tranzicionit shoqëror është me interes në rritje dhe rëndësia po shfaqet në shumë kontekste. Përmes lidhjeve sociale dhe të gjelbra, investimeve dhe blerjes së aseteve, një numër në rritje i investitorëve përpiqen të sigurojnë, promovojnë dhe zbatojnë praktika të qëndrueshme biznesi për një të ardhme më të mirë. Në projektin Food Trails, aspirata ishte t'u jepej investitorëve privatë ekspozim ndaj procesit të zhvillimit të politikave ushqimore urbane dhe të lehtësohej ekspozimi përmes metodologjive të dedikuara për ndërveprime të drejtuara.

Projekti Food Trails ftoi ekspertë, investitorë dhe aktorë financiarë për të marrë pjesë në Laboratorin e Novacionit të Investitorëve, së bashku me bashkitë partnere të projektit. Përmes disa takimeve dhe shkëmbimeve, laboratori i investitorëve trajtoi 8 tema për të eksploruar njohuri dhe përvoja mbi tema specifike që lidhen me investimet me ndikim në sistemet ushqimore urbane dhe për të ndihmuar në krijimin e një "Udhërrëfyesi" për investimet me ndikim në sistemet ushqimore urbane.

Midis shkurtit 2022 dhe janarit 2023, Laboratori i Novacionit i Investitorëve me Ndikim i Food Trails trajtoi temat e mëposhtme:

Detaje rreth Laboratorit të Novacionit të Investitorëve të Food Trails

https://foodtrails.milanurbanfoodpolicypact.org/resources/food-Trails-impact-investors-living-lab/

1. **Ndikimi** – përcaktimi i ndikimit dhe mënyra e arritjes së tij;
2. **Ambicia** – qëllimi dhe synimet e rrënjosura në një tranzicion drejt sistemeve ushqimore të qëndrueshme;
3. **Të dhënat** – nevojat e të dhënave dhe informacionit, informimi i vendimmarrjes;
4. **Politikat** – politikat dhe rregulloret që mundësojnë ndryshimin;
5. **Produktet** – shërbimet financiare, produktet e konsumit, formësimi i zinxhirëve të vlerës (investimi dhe gatishmëria e procesit);
6. **Shkallëzimi** – inovacion përtej aktorëve lokalë;
7. **Kapaciteti** – arsimimi financiar së bashku me komunitetin më të gjerë;
8. **Komuniteti** – përmirësimi funksional i sistemit ushqimor në nivel qytetar.

Falë takimeve domethënëse të koordinuara nga Studimet Ekonomike të Vageningenit, Laboratori i Novacionit i investitorëve të Food Trails dha kontribut për zhvillimin e një udhërrëfyesi për shkallëzimin e investimeve me ndikim në sistemet ushqimore urbane. Dokumenti synon të trajtojë fusha praktike për mundësimin dhe lehtësimin e flukseve të zgjeruara të investimeve për sisteme ushqimore të shëndetshme dhe të qëndrueshme, në qytetet e Food Trails dhe gjetkë.

Udhërrëfyesi synon të sjellë një perspektivë investimi në politikën ushqimore urbane, duke vepruar si një burim për bashkitë dhe aktorët e tjerë të sistemeve ushqimore urbane për të integruar investimet me ndikim në sistemet ushqimore dhe politikëbërjen, dhe për të mundësuar mundësi të investueshme, si dhe partneritete të qëndrueshme.

Thirrje për zgjidhje për startup-et dhe NVM-të

Me qëllim zgjerimin e laboratorëve lokalë të novacionit në subjekte private inovative, u prezantua një Thirrje për zgjidhje për startup-et/NVM-të në nivel evropian nga Cariplo Factory në bashkëpunim të ngushtë me qytetet partnere.
Metoda konsistonte në hartimin e një fluksi të hapur të novacionit të karakterizuar nga vlerësimi i nevojave të qyteteve dhe prezantimi i një "Thirrjeje për zgjidhje" të dedikuar për të gjetur rastet më të mira të transformimit të sistemit ushqimor të udhëhequr nga NVM-të/startup-et, për pjesëmarrësit e laboratorëve të novacionit gjatë projektit dhe madje edhe më gjerë.
Metodologjia e miratuar për zhvillimin e procesit të përputhshmërisë midis kompanive inovative dhe qyteteve u hartua nga Cariplo Factory duke marrë parasysh dallimet midis 11 qyteteve, rrugën e secilit laborator të novacionit, statusin e zbatimit të secilit pilot në lidhje me zhvillimin e politikës ushqimore të qytetit dhe procesin transformues dhe fuqizues që secili qytet po bën në projektin Food Trails.

Qëllimi i aktiviteteve ishte krijimi i një shtrati testimi për të mbështetur laboratorët e novacionit në rrugët e tyre drejt novacionit dhe qëndrueshmërisë së biznesit të veprimeve të tyre të politikës ushqimore. Bazuar në rezultatet e kësaj analize, Cariplo Factory ndau një metodë për të përmirësuar lidhjet midis nevojave dhe zgjidhjeve midis aktorëve brenda secilit laborator novacioni.

Thirrja tërhoqi 200 kompani nga e gjithë Evropa dhe më gjerë (por vetëm startup-et dhe NVM-të e BE-së ishin të pranueshme) dhe 23 u zgjodhën për Ditën e përputhshmërisë me qytetet e Food Trails. Duke qenë pjesëmarrja e lartë në këtë thirrje një rezultat interesant në vetvete, reagimet nga qytetet ishin testi i vërtetë për suksesin e një procesi të tillë përçarës për administratat publike lokale. Në shumicën e rasteve, qytetet ranë dakord për nevojën për më shumë ndërveprim me sektorin privat, duke theksuar potencialin e madh të startup-eve dhe NVM-ve. Nga ana tjetër, shtrirja panevropiane e thirrjes solli një sfidë në drejtim të prokurimit për shërbimet nga kompanitë e huaja.

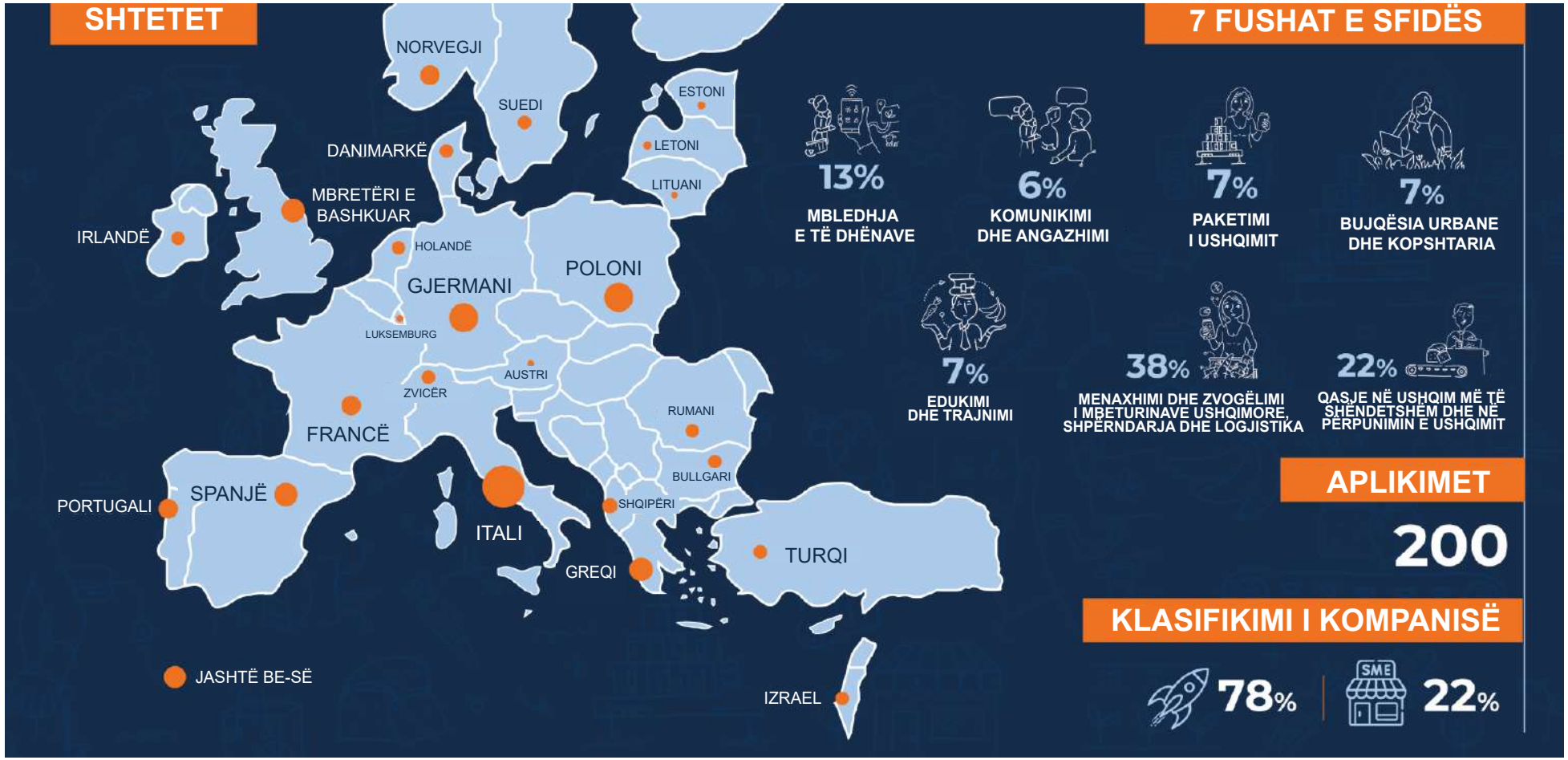

SHTETET
NORVEGJI
SUEDI
ESTONI
LETONI
LITUANI
DANIMARKË
MBRETËRI E BASHKUAR
IRLANDË
HOLANDË
POLONI
GJERMANI
LUKSEMBURG
AUSTRI
ZVICËR
FRANCË
RUMANI
BULGARI
SHQIPËRI
PORTUGALI
SPANJË
ITALI
GREQI
TURQI
IZRAEL
JASHTË BE-SË
7 FUSHAT E SFIDËS
13%
MBLEDHJA E TË DHËNAVE
6%
KOMUNIKIMI DHE ANGAZHIMI
7%
PAKETIMI I USHQIMIT
7%
BUJQËSIA URBANE DHE KOPSHTARIA
7%
EDUKIMI DHE TRAJNIMI
38%
MENAXHIMI DHE ZVOGËLIMI I MBETURINAVE USHQIMORE, SHPËRNDARJA DHE LOGJISTIKA
22%
QASJE NË USHQIM MË TË SHËNDETSHËM DHE NË PËRPUNIMIN E USHQIMIT
APLIKIMET
200
KLASIFIKIMI I KOMPANISË
78%
SME
22%

Seminar replikimi
Bordo, 27.09.2023

Konferenca e Prokurimit Publik
Kopenhagë, 17.06.2024

4. REPLIKIMI DHE TRANSFERIMI I NJOHURIVE

Transferimi i njohurive përmes shtigjeve dhe shkëmbimeve të mësimit nga bashkudhëtarët bazohet në idenë se qytetet po përballen me sfida të ngjashme dhe mund të mësojë më të mirën nga njëri-tjetri duke ndarë përvoja dhe njohuri konkrete me qëllim përmirësimin më të mirë të sistemeve tona ushqimore urbane.

Seminari Terra Madre
Torino, 28.09.2024

Me krijimin e **Paktit të Politikës Ushqimore Urbane të Milanos**, që nga viti 2015 qytetet nga e gjithë bota po gjejnë në MUFPP një arenë për të ndarë përvojat dhe për të bashkëpunuar drejt zhvillimit të politikave të tyre ushqimore.
Një nga sfidat e MUFPP-së është organizimi i shkëmbimeve efektive, ky objektiv është përpunuar nga Food Trails përmes zbatimit të aktiviteteve të dedikuara që synojnë nxitjen e shkëmbimit të njohurive dhe replikimin mbi veprimet e politikave ushqimore dhe qasjet sistematike midis qyteteve partnere dhe përtej konsorciumit. Këto aktivitete përfshijnë aktivitetet e mëposhtme të mësimit nga bashkudhëtarët:

- **Seminaret për shkëmbimin e njohurive**: janë dizenjuar për të krijuar një hapësirë bashkëpunimi për qytetet dhe grupet e tjera të interesit (siç janë hulumtuesit) për të shkëmbyer njohuri, sfida dhe mësime të marra.
- **Aktivitetet e replikimit:** synojnë të nxisin shkëmbimin e njohurive midis qyteteve, duke lehtësuar mësimin dhe replikimin e zgjidhjeve inovative.
- **Mësimi kaskadë:** lehtëson transferimin e pasurisë së njohurive të zhvilluara gjatë gjithë projektit te grupet e jashtme të interesit. Food Trails përdorën tre mjete kryesore për ta arritur këtë: Uebinaret, programin e mësimit kaskadë dhe një seminar replikimi.

Gjatë zbatimit të këtyre aktiviteteve, u përdor QuickScan Lens for Replication (QSLR) për të studiuar dhe promovuar shkëmbimin e njohurive dhe shkallëzimin, si dhe për të mbledhur të dhënat studimore.

Quick Scan Lens for Replication QSLR

QSLR-ja u përdor për të studiuar dhe promovuar shkëmbimin e njohurive, shkallëzimin dhe mbledhjen e të dhënave studimore. QSLR-ja përfshin gjashtë dimensione: organizimin e politikave, vizionin dhe axhendën, rolet e grupeve të interesit, burimet, aktivitetet dhe të mësuarit interaktiv. Këto dimensione udhëzojnë diskutimet dhe analizat për të identifikuar pengesat dhe nxitësit për shkallëzimin e nismave dhe politikave lokale, duke synuar përfundimisht të kontribuojnë në një sistem të qëndrueshëm dhe të sigurt ushqimor. QSLR-ja është një mjet fleksibël që mbështet përshtatjen dhe mësimin e vazhdueshëm, duke promovuar ndryshimin sistemik përmes angazhimit të grupeve të interesit dhe aplikimit të njohurive.

Aktorët e angazhuar në aktivitete replikimi

Aktivitetet e replikimit të Food Trails përfshinin aktorë të ndryshëm:

- **Qyteti mentor/ekspert:** Qytete me ekspertizë specifike që ndajnë njohuri me të mentoruarit.
- **Të mentoruarit:** Qytetet që mësojnë nga bashkudhëtarët dhe zbatojnë njohuri të reja në kontekstin e tyre.
- **Koordinatori (Eurocities):** Menaxhon proceset, mbështet ndërveprimin dhe udhëzon pjesëmarrësit për të arritur synimet e të mësuarit.
- **Studiuesi ndjekës:** Lehtëson shkëmbimin e njohurive dhe merr pjesë në vizita dhe intervista replikimi.
- **Studiuesi mbështetës:** Vëzhgon dhe ndihmon studiuesit ndjekës gjatë vizitave.
- **Eksperti (i jashtëm):** Ofron ekspertizë të specializuar kur është e nevojshme për aktivitete specifike, siç janë seminaret.

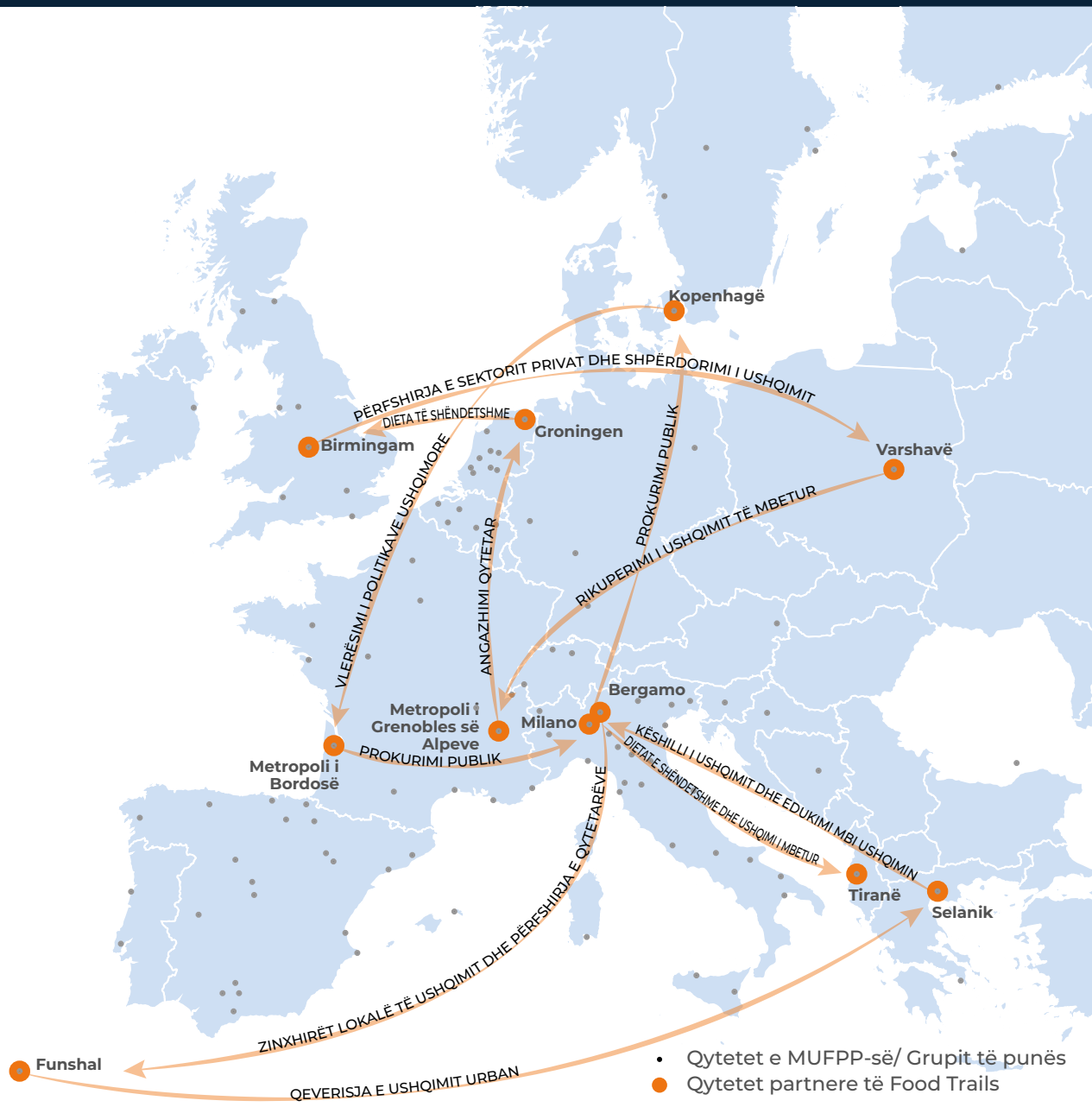
Programi i mësimit nga bashkudhëtarët

Brenda 11 qyteteve të konsorciumit të Food Trails, këto aktivitete u zbatuan duke përdorur dy metodologji të mësimit nga bashkudhëtarët:

- **Mbulimi i punës:** një qytet i mentoruar viziton një qytet mentor për të vëzhguar se si zbatohen novacionet. Kjo e ndihmon qytetin e mentoruar të mësojë se si t'i shkallëzojë ose t'i përshtasë këto risi në kontekstin e vet ose në qytete të tjera.
- **Misioni i ekspertëve:** qytetet eksperte bashkëpunojnë me një qytet të mentoruar për të transferuar njohuritë dhe aftësitë, duke siguruar mbështetje të drejtpërdrejtë për replikimin dhe shkallëzimin e novacioneve përmes zgjidhjes së përbashkët të problemeve dhe këshillimit të thelluar.

Ndërsa mbulimi i punës përqendrohet në replikimin dhe transferueshmërinë e asaj që vërehet në qytetin mentor, me objektiva dhe metodologji të qartë për transferueshmërinë, misioni i ekspertëve është i përqendruar në ofrimin e këshillave të përshtatura për të mentoruarit dhe mund të preferohet për qytetet në një fazë shumë të hershme të udhëtimit të tyre. Gjatë misionit të ekspertëve, qytetet eksperte përdorin përvojat e tyre për të ofruar këshilla, të cilat qyteti i mentoruar mund t'i replikojë aty ku janë të aplikueshme.

Harta dhe tabela përfaqësojnë të gjitha aktivitetet e mbulimit të punës të zhvilluara në konsorciumin e Food Trails.

Qyteti	Tema	Rezultati
Bergamo vizitoi **Funshalin**	Zinxhirët lokalë të ushqimit dhe përfshirja e qytetarëve	Qasje më gjithëpërfshirëse në edukimin dhe ndërgjegjësimin për ushqimin duke e lidhur atë me nisma të tjera sociale të cilat çojnë në përmirësimin e bashkëpunimit ndërdepartamental brenda bashkisë. Takimet me grupet e komunitetit dhe qytetarët për përfshirjen e tyre në këto aktivitete.
Birmingami vizitoi **Varshavën**	Përfshirja e sektorit privat dhe shpërdorimi i ushqimit	Qasje më gjithëpërfshirëse ndaj inovacionit, përfshirja e universiteteve bazuar në modelin e zbatuar në Varshavë.
Metropoli i Bordosë vizitoi **Milanon**	Prokurimi i ushqimit	Replikimi i sistemit të mensave të ushqimit të nxehtë në Milano dhe fillimi i një studimi fizibiliteti për këtë qëllim.
Kopenhaga vizitoi **Metropolin e Bordosë**	Përfshirja e qytetarëve dhe e sektorit privat dhe krijimi dhe vlerësimi i politikës së ushqimit	Kuptimi më i mirë i rëndësisë së angazhimit të grupeve të interesit në formulimin e politikave ushqimore dhe një themel më i fortë për eksplorimin e mënyrave për të përfshirë ndërmarrjet e vogla dhe të mesme. Vizita frymëzoi gjithashtu zhvillimin e një koncepti për blerjen dhe përdorimin e pulave të plota, duke çuar në eksplorimin e mëtejshëm të nismave plotësuese.
Funshali vizitoi **Selanikun**	Qeverisja e ushqimit urban	Qartësi më të mirë se si të strukturohet këshilli i ushqimit, interes për të replikuar aktivitetet për t'u angazhuar me njerëzit në nevojë dhe për të promovuar turizmin gastronomik dhe ide për të angazhuar aktorët lokalë për të bashkëpunuar me bashkinë në ekonominë rrethore.
Metropoli i Grenobles së Alpeve vizitoi **Groningenin**	Angazhimi i qytetarëve dhe prodhimi i ushqimit urban për dieta të shëndetshme	Frymëzim për mënyra të reja të angazhimit të grupeve të interesit.
Groningeni vizitoi **Birmingamin**	Dieta të shëndetshme dhe angazhim i qytetarëve	Frymëzim se si të përfshihen aktivitete në shkallë të vogël dhe të përdoren në mënyrë strategjike rrjetet ekzistuese të komunitetit.
Milano vizitoi **Kopenhagën**	Prokurimi publik	Vendosja e kontaktit midis stafit teknik përgjegjës për përpunimin e tenderave të prokurimit publik në Milano dhe Kopenhagë. Replikimi i dialogëve të tregut për të krijuar mundësi për të përshtatur tenderët me nevojat aktuale të fermerëve.
Selaniku vizitoi **Bergamon**	Këshilli i ushqimit dhe edukimi mbi ushqimin	Njohuri për krijimin e këshillit të ushqimit dhe fillimin e procesit për t 'u bërë Qytet Kreativ i Gastronomisë i UNESCO-s.
Tirana priti **Bergamon** dhe **Milanon**	Promovimi i dietave të shëndetshme dhe parandalimi i mbetjeve ushqimore	Njohuri për të kryer aktivitetet dhe të kuptuarit e rëndësisë së mbledhjes së të dhënave dhe angazhimit të grupeve të interesit.
Varshava vizitoi **Metropolin e Grenobles së Alpeve**	Rikuperimi i ushqimit të mbetur	Vlerësimi i qasjes metropolitane dhe holistike të miratuar nga Metropoli i Grenobles së Alpeve në formësimin e politikës së saj ushqimore dhe zhvillimin e një dëshire për të bashkëpunuar me qytetet përreth dhe Shoqatën e Qyteteve Metropolitane për të krijuar një grup politikash ushqimore

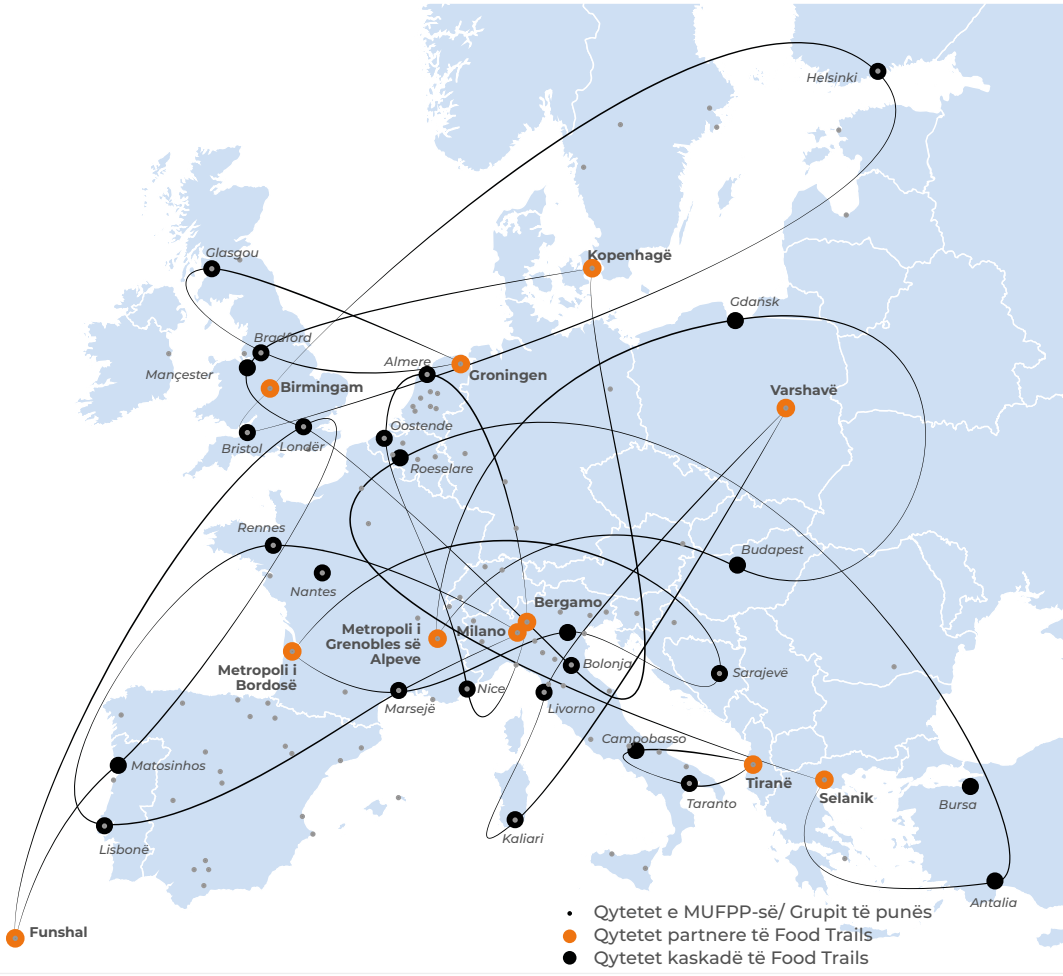
Programi i mësimit kaskadë

Shkëmbimi i njohurive midis qyteteve nuk kufizohej vetëm në qytetet e Food Trails. Me mbështetjen e Eurocities, u shpall një thirrje për qytetet kaskadë evropiane me qëllim identifikimin e nevojave specifike të të mësuarit që mund të përputhen me 11 qytetet e Food Trails. 26 qytete evropiane/autoritete metropolitane u zgjodhën si qytete kaskadë dhe u përputhën me qytetet e Food Trails për të formuar grupe mësimi.
Pas përzgjedhjes, programi i mësimit kaskadë filloi në vitin e fundit të projektit dhe kishte për qëllim shpërndarjen e praktikave dhe përvojave më të mira të zhvilluara brenda konsorciumit për qytetet e jashtme. Kjo nismë përdori metoda të ndryshme, duke përfshirë shkëmbime personale, uebinare dhe seminare, për të maksimizuar shtrirjen dhe ndikimin e njohurive të përbashkëta. Aktivitetet kryesore përfshinin:

- **11 vizita kaskadë** të organizuara nga qytetet e projektit, duke angazhuar nëpunës nga 26 qytete në shkëmbime praktike;
- një seri prej **8 uebinaresh** ku u diskutuan temat e politikave ushqimore urbane me ekspertë dhe nëpunës të qytetit nga projekti Food Trails;
- **një seminar replikimi,** eorganizuar gjatë Grupit të Punës për Ushqimin të Eurocities dhe Paktit të Politikës Ushqimore Urbane të Milanos

Pas procesit të shkëmbimit të njohurive midis qyteteve të Food Trails dhe qyteteve kaskadë, Food Trails prodhoi një mjet konciz, por të dobishëm për të ndarë njohuritë e fituara. Ky dokument është një manual praktik për qytetet. **Manuali i Food Trails për qytetet** është krijuar për të qenë një burim informacioni dhe frymëzimi për këdo që punon me sistemet ushqimore urbane dhe që dëshiron të mësojë nga përvoja e Food Trails e të zbatojë një qasje të ngjashme.

Në qendër të manualit janë shembuj praktikë dhe frymëzues se si qytetet e Food Trails trajtuan sfidat brenda kategorive të veprimeve të **Paktit të Politikës Ushqimore Urbane të Milanos (MUFPP)**: Qeverisja, dietat dhe të ushqyerit e qëndrueshëm, barazia sociale dhe ekonomike, prodhimi i ushqimit, furnizimi dhe shpërndarja e ushqimit, mbetjet ushqimore. Qytetet inkurajohen të marrin në konsideratë se si strategjitë e tyre të sistemit ushqimor mund të trajtojnë njëkohësisht sfida të ndryshme urbane.

Qytet i Food Trails	Qytetet kaskadë	Fokusi i vizitës
Bergamo	· Almere · Ostend · Nice Cote d'Azur	Bujqësia urbane dhe zinxhirët e shkurtër të furnizimit, lidhjet me grupet lokale të interesit dhe prodhuesit lokalë Edukimi ushqimor dhe mjediset e ushqimit të shëndetshëm, reduktimi i mbeturinave ushqimore
Birmingam	· Helsinki · Bristol	Qeverisja vendore për zbatimin e strategjisë ushqimore, pasiguria ushqimore, krijimi i ekosistemit ushqimor lokal për inovacionin dhe modelet e reja të biznesit, planifikimi urban për prodhimin e ushqimit
Metropoli i Bordosë	· Metropoli i Nantes · Padova · Sarajevë	Angazhimi i grupeve të interesit dhe këshilli ushqimor, lidhjet rurale-urbane, toka bujqësore dhe mbështetja për fermerët lokalë, prokurimi publik dhe zinxhirët e shkurtër të furnizimit për shpërndarjen kolektive të ushqimit
Kopenhagë	· Bury (Mançester) · Bolonja · Hounslow (Zona e Madhe e Londrës)	Prokurimi publik për dekarbonizimin e shpërndarjes kolektive të ushqimit, zinxhirët e shkurtër të furnizimit, qasja në ushqim të shëndetshëm për të gjithë (mensat, tregjet etj), nxitja e angazhimit politik lokal për të zhvilluar një veprim të integruar mbi ushqimin
Funshal	· Matosinhos · Lambeth (Zona e Madhe e Londrës)	Alfabetizimi ushqimor dhe edukimi/ ndërgjegjësimi mbi dietat e shëndetshme dhe të qëndrueshme, gastronomia si një levë për të integruar veprimin mbi ushqimin, angazhimi i grupeve të interesit, prodhimi lokal dhe urban i ushqimit, qasja në ushqim të mirë dhe lokal për të gjithë
Metropoli i Grenobles së Alpeve	· Gdańsk · Budapest	Prodhimi lokal i ushqimit dhe zinxhirët e shkurtër të furnizimit, qeverisja lokale e ushqimit dhe këshilli ushqimor Prokurimi i ushqimit në shpërndarjen publike të ushqimit, reduktimi i mbetjeve ushqimore
Groningen	· Glasgou · Bradford	Prodhimi i ushqimit urban, angazhimi i grupeve të interesit, zbatimi i strategjisë, lidhja e aktorëve të shpërndarë, vendimmarrësve dhe politikës për të nxitur ndryshimin sistemik
Milano	· Metropoli i Renes · Metropoli i Aix-Marseille · Zona metropolitane e Lisbonës	Prodhimi lokal i ushqimit dhe bujqësia, prokurimi dhe qarkullimi i mensave shkollore, zhvillimi i një veprimi lokal të integruar për ushqimin, ndihma ushqimore dhe rikuperimi
Selanik	· Antalia · Roeselare	Këshilli i ushqimit dhe angazhimi i grupeve të interesit, qyteti i gastronomisë si levë për politikën e integruar të ushqimit, parandalimi dhe vlerësimi i mbeturinave ushqimore
Tiranë	· Campobasso · Taranto	Prodhimi i ushqimit urban dhe lidhjet me prodhuesit lokalë dhe fermerët, Ndërtimi i një rrjeti me grupe interesi në nivel lokal dhe rajonal, zhvillimi i një qasjeje të integruar ndaj ushqimit
Varshavë	· Zona metropolitane e Kaliarit · Livorno	Zgjidhjet për menaxhimin e mbetjeve ushqimore dhe optimizimin e shpërndarjes së tepricës ushqimore për ndihmën ushqimore, Angazhimi i të rinjve dhe edukimi për ushqimin, novacioni ushqimor

SUSTAINABLE SCHOOL CANTEENS
CONTEXT

manger
bio

JOULE

>93,000
NUTRI

FOOD TRAILS

5. MESAZHET E POLITIKËS

Bashkimi Evropian bëhet më i fortë me kontributin aktiv të të gjitha niveleve institucionale. Që nga viti 2015 qytetet e BE-së të MUFPP-së dhe Eurocities kanë promovuar veprime të koordinuara avokimi që ndikojnë në korniza të ndryshme legjislative dhe i japin mundësi të gjithë komunitetit të qyteteve evropiane aktive në politikën ushqimore urbane të zhvillojnë kontribute efektive.

Takim me Komisionin e BE-së
Bruksel, 09.03.2023

Në kuadër të objektivit të projektit për krijimin e një shembulli të bazuar në prova të politikës ushqimore të përkthyer në praktikë, avokimi luajti një rol të rëndësishëm në mbajtjen parasysh të tablosë më të madhe evropiane. Ndërveprimi i vazhdueshëm me një gamë të gjerë grupesh interesi siguroi perspektivën e jashtme të nevojshme për të qëndruar në kontakt me çështjet më të fundit në nivel ndërkombëtar, dhe përveç kësaj, u zhvilluan disa rezultate që synonin avokimin ndaj grupeve të ndryshme të synuara.

Grupet e mendimit të Food Trails

Për të arritur qëllimet e projektit, u formua një grup mendimi si një pikë referimi kryesore për angazhimin me institucionet e jashtme në sistemin ushqimor. Ndryshe nga një bord tradicional këshillimor, grupi i mendimit përfshinte përfaqësues nga organizata të ndryshme, duke nxitur bashkëpunimin si të barabartë me partnerët e projektit. Kjo strukturë inkurajoi dialogun aktiv, duke sjellë perspektiva të jashtme dhe duke pasuruar shkëmbimin e ideve. Si rezultat, rezultatet e projektit u bënë më inovative dhe përfshirja e njohurive të grupeve të interesit rriti ndikimin e përgjithshëm dhe replikueshmërinë e projektit.

Përmbledhje e politikave

Përmbledhjet e politikave u përdorën si një mjet strategjik për inkurajimin e dialogut midis politikëbërësve, grupeve të ndryshme të interesit dhe palëve të tjera përkatëse. Ato u botuan dhe u shpërndanë në lidhje me evente ose momente të rëndësishme dhe kishin për qëllim sigurimin e qasjes së qyteteve ndaj vendimeve të informuara për qëndrueshmërinë dhe elasticitetin e sistemeve ushqimore urbane.

Temat e mbuluara në përmbledhjet e politikave janë:

- Roli i qyteteve në formësimin e mjediseve të tyre ushqimore
- Buxhetimi i politikave ushqimore urbane
- Investimet me ndikim në sistemet ushqimore urbane
- Qeverisja në shumë nivele: Si të ndërtohet një qeverisje efektive në menaxhimin e sistemit ushqimor dhe zbatimin e politikave ushqimore
- Garancia e BE-së për fëmijët dhe programi i vakteve shkollore
- Angazhimi i grupeve të interesit përmes këshillit të politikës ushqimore: Nxitja e zgjidhjeve për autoritetet lokale për të trajtuar sfidat lokale të ushqimit. Përvoja e metropolit të Bordosë
- Mbështetja afatgjatë e laboratorit të novacionit drejt transformimittë sistemit ushqimor

Anëtarët e grupit të mendimit bashkë me partnerët e projektit zhvilluan, si përfundim të punës së tyre, një sërë barrierash kryesore, tendenca të reja dhe rekomandime për politikat ushqimore urbane.

Barrierat kryesore në krijimin e politikave ushqimore

- **Mungesa e një strategjie ushqimore gjithëpërfshirëse:** shumë qytete nuk kanë një strategji ushqimore të përbashkët dhe gjithëpërfshirëse, duke rezultuar në arritje të synuara joefikase dhe konflikte të anashkaluara.
- **Operacionet e izoluara:** grupet e interesit dhe politikëbërësit shpesh punojnë të izoluar, duke çuar në mungesë koordinimi dhe mundësi të humbura për sinergji në projektet që lidhen me ushqimin.
- **Kufizimet financiare dhe të burimeve:** fondet e kufizuara i pengojnë qytetet të zbatojnë plotësisht programet gjithëpërfshirëse për të trajtuar pasigurinë ushqimore, sëmundjet e lidhura me dietën dhe synimet e qëndrueshmërisë. Për më tepër, burimet e pamjaftueshme mund të mbysin nismat e politikave ushqimore para se të arrijnë rezultate të rëndësishme.
- **Sfidat politike dhe legjislative:** ndryshimet politike dhe legjislacioni i pafavorshëm mund të prishin nismat e vazhdueshme dhe të kufizojnë efektivitetin e parandalimit të mbetjeve ushqimore dhe politikave të tjera ushqimore.
- **Prioritetet e ndryshme:** përafrimi i grupeve të interesit me prioritete të ndryshme mund të jetë sfidues.

Trendet e reja në politikat ushqimore urbane

- **Qasjet e integruara:** përpjekjet për të konsoliduar aktivitetet e lidhura me ushqimin nëpër agjenci dhe sektorë të ndryshëm të qytetit.
- **Shërbimet publike të lidhura me ushqimin:** integrimi i synimeve dhe qasjeve të politikave ushqimore brenda shërbimeve publike ekzistuese të lidhura me ushqimin.
- **Infrastrukturat e sistemit ushqimor:** përfshijnë infrastrukturat ekzistuese në peizazhin e politikave ushqimore si pajisje të sistemeve ushqimore lokale, të afta për të mbledhur aktorë dhe shërbime
- **Teknologjia dhe tregtia elektronike:** përparimet në këto fusha po riformulojnë qasjen dhe shpërndarjen e ushqimit, megjithëse ndikimi i tyre i plotë është ende duke u studiuar.
- **Ushqimi si ilaç:** lidhja e sistemeve ushqimore me kujdesin shëndetësor për të financuar potencialisht ushqime të shëndetshme përmes sigurimit.
- **Ushqyerja e qëndrueshme dhe me bazë bimore:** nisma që synojnë përmirësimin e të ushqyerit dhe zvogëlimin e ndikimit në mjedis.
- **Përmirësime të punës për ushqimin:** përqendrohen në paga dhe kushte më të mira pune për punonjësit e sektorit ushqimor urban.

Rekomandimet e Food Trails

1. **Adoptimi i një qasjeje bashkëpunuese, me shumë grupe interesi ndaj politikave ushqimore:** qytetet duhet të zhvillojnë politika ushqimore që përfshijnë një gamë të gjerë grupesh interesi, duke përfshirë politikëbërësit, komunitetet dhe investitorët. Ky bashkëpunim është thelbësor për të përmirësuar qëndrueshmërinë dhe shëndetin publik në mjediset ushqimore urbane.
2. **Ndarja e buxheteve të dedikuara për zhvillimin e politikës ushqimore:** qytetet duhet të sigurojnë që politikat ushqimore të kenë burime financiare specifike. Buxhetimi i duhur, matja e ndikimit dhe ruajtja e llogaridhënies, siç tregohet nga rastet e suksesshme si Milano, janë vendimtarë për suksesin afatgjatë.
3. **Inkurajimi i investimeve me ndikim në sistemet ushqimore urbane:** qytetet duhet të nxisin investimet me ndikim për të mbështetur nismat transformuese në sistemin ushqimor. Kjo mund të bëhet duke ndërtuar rrjete të forta dhe duke përafruar politikat për të tërhequr investitorë dhe për të angazhuar komunitetet lokale.
4. **Krijimi i strukturave efektive të qeverisjes në shumë nivele:** politikëbërësit duhet të përqendrohen në krijimin e sistemeve të qeverisjes që menaxhojnë sistemet ushqimore urbane në mënyrë efikase. Këto struktura duhet të sigurojnë koordinimin e politikave ushqimore në të gjitha nivelet e qeverisjes.
5. **Zhvillimi i programeve me vakte shkollore bazuar në Garancinë e BE-së për fëmijët:** bashkitë mund të kontribuojnë fuqimisht në luftën kundër përjashtimit social dhe varfërisë së fëmijëve duke garantuar të paktën një vakt të shëndetshëm dhe falas çdo ditë shkolle për çdo fëmijë në nevojë.
6. **Promovimi i angazhimit të grupeve të interesit përmes proceseve pjesëmarrëse dhe këshillave të ushqimit:** përfshirja e grupeve kryesore të interesit është thelbësore për transformimin e sistemit lokal bujqësor dhe ushqimor. Bashkëpunimi midis grupeve të ndryshme të interesit të sistemit ushqimor është një qasje efektive për ndërtimin e një sistemi ushqimor më elastik për të ardhmen, një e ardhme ku komunitetet lokale mund të punojnë së bashku për qëndrueshmërinë.
7. **Sigurimi i mbështetjes afatgjatë për laboratorët e novacionit të sistemit ushqimor:** për të ruajtur novacionin dhe transformimin në sistemet ushqimore, laboratorët e novacionit të financuar nga BE-ja kanë nevojë për mbështetje të vazhdueshme financiare dhe strukturore, edhe pas përfundimit të projekteve specifike. Kjo do të sigurojë që ata të vazhdojnë të trajtojnë në mënyrë efektive sfidat ushqimore lokale dhe globale.

PËRFUNDIME

Takimi i Konsorciumit
Almere, 22.06.2022

Në një nga supozimet fillestare të projektit Food Trails, qytetet u përcaktuan si vende kryesore për eksperimentim, bashkëpunim, testim të kornizave të monitorimit. Pas katër vitesh intensive, ndërsa u përballën me shumë lloje sfidash, më kryesorja një pandemi globale që ndikoi shumë në perceptimin se çfarë është një sistem ushqimor, projekti arriti të konfirmojë me të vërtetë teoritë që shohin në qytete aktorët kryesorë për një transformim të sistemit ushqimor.

Projekti kishte shumë qëllime ambicioze, disa prej të cilave ishin të ndërthurura dhe punonin njëkohësisht. Nxitja e politikave ushqimore urbane, testimi i proceseve pjesëmarrëse dhe zbatimi i zgjidhjeve të bashkëkrijuara, monitorimi i këtyre proceseve dhe vlerësimi i ndikimit të mundshëm. Përhapja e këtij ndikimi jashtë rrethit më të vogël të partnerëve, me qytetet e BE-së, me palët e interesuara dhe madje edhe jashtë kufijve evropianë. Ndërsa projekti përparonte, këto qëllime filluan të përkthehesin në veprime dhe flukse pune nëpër 11 qytete, duke sjellë një sërë rezultatesh interesante. Food Trails tregoi se si qeverisja bashkëpunuese dhe ndërveprimi me fushën e inovacionit, mund të çojnë në përmirësime reale në sistemet ushqimore urbane dhe ndërgjegjësimin e qyteteve.

Një nga rezultatet kryesore të projektit Food Trails ka qenë roli i tij në frymëzimin e qeverive lokale për të integruar një perspektivë sistemike rreth sistemeve ushqimore në kornizat e tyre të politikave, duke e bërë më të spikatshëm ushqimin si një element specifik në planifikimin urban. Përmes projektit, qytetet kanë zhvilluar politika ose strategji gjithëpërfshirëse ushqimore që përafrohen me objektivat më të gjera të qëndrueshmërisë, të tilla si ato të përshkruara në Marrëveshjen e Gjelbër Evropiane dhe Strategjinë "Nga ferma në pirun", si dhe në Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm të OKB-së (SDG-të).

Një arritje e rëndësishme e Food Trails është bashkëpunimi midis grupeve të interesit në të gjithë sektorët, duke përfshirë fermerët, prodhuesit e ushqimit, politikëbërësit, studiuesit, organizatat e shoqërisë civile, qytetarët dhe mes tyre grupet e cenueshme. Kjo ka nxitur një qasje me shumë faktorë dhe, në disa raste, me shumë grupe interesi, ku u bashkëkrijuan procese të vendimmarrjes në lidhje me politikat ushqimore urbane, duke bërë të mundur që të përfaqësohen nevojat e aktorëve të ndryshëm.

Ndërsa Food Trails është pranë përfundimit, rezultatet e tij tregojnë një ndryshim paradigme në mënyrën se si qytetet e prekura nga projekti u qasen sistemeve të tyre ushqimore. Duke lënë një shembull të tillë, projekti hapi rrugën për sisteme ushqimore urbane më elastike, të qëndrueshme dhe të barabarta. Qytetet e përfshira në projekt janë bërë liderë në kuptimin e qeverisjes së ushqimit urban, duke lënë shembuj që mund të frymëzojnë bashkitë e tjera të repikojnë të njëjtën rrugë në krijimin e politikave ushqimore, dhe gjithashtu duke zbatuar një rast studimi ideal për komunitetin kërkimor aktiv për këtë temë.

REFERENCA

Dorëzimi 1.2 - "Raportoni veprimet e sistemit ushqimor"
Ky raport përshkruan kuadrin konceptual për procesin e inovacionit sistemik të miratuar brenda Food Trails, të ashtuquajturin kuadri CLIC.

Dorëzimi 2.2 - "Lista e 11 laboratorëve të novacionit të konsoliduar të FOOD 2030"
Ky raport ilustron metodologjinë e përdorur brenda Food Trails për të zhvilluar zgjidhje publike eksperimentale (pilotët) për të trajtuar sfidat e sistemit ushqimor të lidhura me qëndrueshmërinë.

Dorëzimi 4.1 - "Raporti i teorisë së ndryshimit zbatohet në secilin prej qyteteve të Food Trails"
Ky raport përshkruan mjetin "Teoria e Ndryshimit" për 11 qytetet e Food Trails. U përdor për të përcaktuar pritshmëritë mbi ndikimet e veprimeve pilot.

Dorëzimi 4.6 - "Kuadri i matjes së ndikimit për investitorët për vlerësimin e kontributit të tyre në politikat ushqimore"
Raport mbi kuadrin e matjes së ndikimit të krijuar për të ndihmuar investitorët në vlerësimin e kontributeve të tyre në politikat ushqimore. Ai merr frymëzim nga njohuritë e mbledhura gjatë diskutimeve brenda Laboratorit të Novacionit të Investitorëve me Ndikim.

Dorëzimi 4.10 - "Startup-et e përfshira në thirrjen e Food Trails për ide"
Kjo përmbledhje detajon hartimin, zbatimin dhe prezantimin e nismës "Thirrja e Food Trails për zgjidhje për sistem ushqimor të qëndrueshëm". Ajo përqendrohet në lidhjen e 11 qyteteve të projektit me startup-et dhe NVM-të pioniere evropiane për të forcuar pilotët e tyre dhe për të promovuar sisteme ushqimore më të qëndrueshme.

Dorëzimi 4.10 - "Udhërrëfyesi për shkallëzimin e investimeve të ndikimit në sistemet ushqimore urbane"
Ky udhërrëfyes është rezultat i gjetjeve kryesore nga laboratori i investitorëve dhe bazohet gjithashtu te diskutimet me grupe interesi në të gjithë botën të përfshira gjatë aktiviteteve të tjera, duke përfshirë në Forumin Ekonomik Botëror 2022 dhe një aktivitet të Eurocities 2023 në Bruksel.

Dorëzimi 5.4 - Raporti mbi lidhjet me nivelin kombëtar
Ky raport përmbledh gjetjet kryesore dhe praktikat më të mira nga përvoja e Food Trails, me fokus se si ndikimi i punës së avokimit të qytetit ka përfituar nga mbështetja strukturore, bashkëpunimet në shumë nivele me autoritetet rajonale dhe kombëtare dhe pjesëmarrja në rrjetet e qyteteve.

Dorëzimi 5.5 - Përmbledhjet e politikave të Food Trails

*"**Mbështetja afatgjatë e laboratorit të novacionit drejt transformimit të sistemit ushqimor"*** 2023
Ky përmbledhje e politikave përmban rekomandimet për qëndrueshmërinë e laboratorëve të novacionit, një nismë e përbashkët nga familja e projektit FOOD 2030 të BE-së, në kuadër të Horizon Result Booster.

"Buxhetimi i politikave ushqimore urbane" 2022
Kjo përmbledhje e politikave u zhvillua si pjesë e Laboratorit të Investitorëve me Ndikim të Food Trails dhe përqendrohet në rastin për t'u studiuar të Milanos.

"Roli i qyteteve në formësimin e mjediseve ushqimore" 2022
Kjo përmbledhje e politikave sjell pikëpamjet dhe qasjet e qyteteve evropiane të angazhuara në tranzicionin e sistemeve ushqimore lokale të qëndrueshme.

"Garancia e BE-së për fëmijët dhe programi i vakteve shkollore" 2024
Kjo përmbledhje e politikave thekson qasjet e ndryshme të shteteve anëtare të BE-së për programet e vakteve shkollore, me një fokus të veçantë në planet kombëtare të veprimit të Garancisë së BE-së për fëmijët.

"Qeverisja në shumë nivele" 2024
Kjo përmbledhje e politikave bazohet në "rrjetin hartografik të qeverisjes në shumë nivele" të zhvilluar nga qyteti i Milanos në kuadër të projektit Horizon Europe CLEVERFOOD. Mjeti u aplikua në qytetet e Food Trails për të analizuar strukturat e tyre qeverisëse.

"Angazhimi i grupeve të interesit përmes këshillit të politikës ushqimore" 2024
Duke u mbështetur në përvojën e laboratorit të novacionit të Food Trails të metropolit të Bordosë, kjo përmbledhje e politikave tregon procesin e krijimit dhe funksionimit të një këshilli për politikat e ushqimit.

Dorëzimi 6.2 - "Shkallëzueshmëria e inovacioneve të sistemeve ushqimore urbane"
Dokumenti analizon replikimin dhe shkallëzimin e rinovacioneve të sistemeve ushqimore urbane në 11 qytete evropiane, duke u fokusuar në barrierat dhe nxitësit e identifikuar përmes kuadrit QuickScan Lens for Replication (QSLR).

Dorëzimi 6.3 — "Raportet e shkurtra të seminareve për shkëmbimin e njohurive"
Raporti dokumenton një sërë seminaresh për shkëmbimin e njohurive që synojnë nxitjen e bashkëpunimit dhe replikimin e qasjeve inovative të sistemit ushqimor. Seminaret e mbajtura në qytetet e Selanikut, Milanos dhe Funshalit u përqendruan në angazhimin e grupeve të interesit dhe shkëmbimin e njohurive.

Dorëzimi 6.5 - "Raporti i vizitave të replikimit"
Si pjesë e projektit Food Trails, aktivitetet e replikimit u krijuan për të promovuar proceset e shkëmbimit të njohurive; dokumenti përshkruan metodologjinë, fazat e bashkëpunimit dhe jep shembuj për veprimet e replikueshmërisë.

Dorëzimi 6.6 - "Raporti i mësimit kaskadë"
Programi i mësimit kaskadë i Food Trails, i nisur në vitin e fundit të projektit, synonte të ndante praktikat më të mira me 26 qytete të jashtme evropiane. Raporti përshkruan aktivitetet kryesore të programit për të fuqizuar zyrtarët e qytetit, duke përfshirë 11 vizita kaskadë, 8 uebinare mbi politikën ushqimore urbane dhe një seminar replikimi.

Dorëzimi 6.7 - "Manuali: ndarja e novacioneve për tranzicionet e sistemit ushqimor urban"
Manuali i Food Trails për qytetet është krijuar për të qenë një burim mbështetës informacioni dhe frymëzimi për këdo që punon në sistemet ushqimore urbane.

Dorëzimi 8.6 - "Strategjia e BE-së për Food 2030 dhe si u trajtua në Food Trails përmes rolit të 4 menaxherëve ndërsektorialë"
Një sërë gjetjesh dhe rekomandimesh në lidhje me secilin nga 4 bashkëpërfitimet e Strategjisë Food 2030, nga menaxherët ndërsektorialë të Food Trails, të cilët i ndihmuan qytetet e projektit të menaxhonin një perspektivë sistemike brenda veprimeve të tyre.

Dorëzimi 7.5 - "Raporti i grupit të mendimit"
Ky raport përshkruan punën e grupit të mendimit të Food Trails, duke përfshirë kontributet e 15 ekspertëve ndërkombëtarë. Ai ofron rekomandime për sigurimin e qëndrueshmërisë së projektit Food Trails, së bashku me njohuri për përmirësimin e politikave ushqimore urbane për qytetet, qeveritë dhe organet e BE-së.

Uebinaret e Food Trails "Duke ngrënë drekë me politika ushqimore urbane"
Këto seri uebinaresh ofrojnë një platformë për shkëmbim midis qyteteve të Food Trails për t'u frymëzuar, mësuar dhe inkurajuar bashkëpunimin.

Podkastet e Food Trails: "Ushqimi dhe qytetet: nga politikat në pjatë"
Kjo seri me 9 episode eksploron rolin kryesor të qyteteve në nxitjen e transformimit të qëndrueshëm të sistemit ushqimor në të gjithë Evropën.

Detajet për gjithë dorëzimin e projektit publik janë në dispozicion në faqen e internetit të Food Trails.
https://foodtrails.milanurbanfoodpolicypact.org/resources-page/

FOOD TRAILS

MILAN URBAN FOOD POLICY PACT

www.foodtrails.milanurbanfoodpolicypact.org

Ndiqni Food Trails në mediat sociale në:

Project Coordinator:

Comune di Milano

CITY OF COPENHAGEN

Birmingham City Council

CITY OF WARSAW

CITY OF THESSALONIKI

BERGAMO CITTÀ DEI MILLE COMUNE DI BERGAMO

BASHKIA TIRANË

Groningen

EUROCITIES

BORDEAUX MÉTROPOLE

GRENOBLE-ALPES MÉTROPOLE

Slow Food

EAT

CARDIFF UNIVERSITY PRIFYSGOL CAERDYDD

WAGENINGEN UNIVERSITY & RESEARCH

Roskilde University

Fondazione Politecnico di Milano

CARIPLO FACTORY

Projekti ka marrë fonde nga programi i kërkimit dhe novacionit Horizon 2020 i Bashkimit Evropian, sipas marrëveshjes së grantit nr. 101000812